

# Rapport deputaten kerkelijke eenheid



**Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Ede 2014**

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: [dao@gkv.nl](mailto:dao@gkv.nl).

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

<b>Inleiding</b>	<b>3</b>
<b>1. Kerkelijke eenheid, geen illusie</b>	<b>3</b>
<b>2. Werkwijze</b>	<b>5</b>
<b>3. Contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken</b>	<b>6</b>
<b>4. Contacten met de Nederlands Gereformeerde kerken</b>	<b>7</b>
<b>5. Contacten met het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte</b>	<b>14</b>
<b>6. Contacten met de Hersteld Hervormde Kerk</b>	<b>15</b>
<b>7. Overige Contacten</b>	<b>16</b>
<b>8. De algemene opdrachten</b>	<b>19</b>
<b>9. Deputaten Overleg Eenheid</b>	<b>24</b>
<b>10. Budget</b>	<b>27</b>

## Bijlagen

1. Besluiten Generale Synode Harderwijk	29
2. Voorstellen beleid en nieuwe opdrachten	34
3. Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden	37
4. Brieven Raad van Kerken	38
5. Brief PKN	41
6. Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente	43
7. Lijst van samenwerkings- en samenwerkende gemeenten	44

Deputaten kerkelijke eenheid hebben zich sinds hun benoeming door de generale synode van Harderwijk bezig gehouden met de uitvoering van hun opdrachten in het kader van het zoeken naar kerkelijke eenheid en contact met andere kerkgemeenschappen. Zij mochten dat doen onder de zegen van de Here, ook al gingen ziekte en moeilijke persoonlijke omstandigheden aan deputaten niet voorbij. Wij zijn onze Hemelse Vader dankbaar dat toch gewerkt mocht worden aan de opdrachten die wij kregen. Dankbaar ook dat (soms kleine) stappen gezet mochten worden in het kader van de opdracht die wij van onze Here Jezus Christus ontvingen om één te zijn.

Het voor u liggende rapport beschrijft de werkzaamheden en resultaten van:

- De contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken;
- De contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken;
- De contacten met het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte;
- De contacten met de Hersteld Hervormde Kerk;
- De overige contacten;
- De contacten met de plaatselijke kerken en de algemene zaken;
- De werkzaamheden en resultaten van het DeputatenOverleg Eenheid (DOE).

Aan deze verslaggeving van feiten en resultaten laten wij een wat meer beschouwend hoofdstuk over onze positie in kerkelijk Nederland voorafgaan.

### 1 Kerkelijke eenheid, geen illusie

Het opschrift boven dit inleidende hoofdstuk is niet erg origineel. Het is (met een uitroepteken er achter) de titel van een boekje van wijlen ds C.G. Bos, van al weer ongeveer 30 jaar geleden. Daarin houdt hij een hartelijk pleidooi voor de kerkelijke eenheid van hen die als gelovigen bijeen horen.

Inmiddels zijn we dus 30 jaar verder en lijkt het ons als deputaten goed de balans op te maken. Waar staan we nu en hoe gaan we verder? In de laatste jaren zijn er intensieve gesprekken geweest met de CGK, de NGK en later ook de HHK. Eveneens is er de laatste periode een begin van contact geweest met de Raad van Kerken en met de PKN. Ook hebben we deelgenomen aan de Nationale Synode. In al die contacten en gesprekken hebben deputaten steeds gewerkt vanuit de opdrachten die de opeenvolgende synodes aan hen gegeven hebben. Die opdrachten verschaffen enerzijds duidelijkheid (een positieve opdracht, waaraan gewerkt kan worden) en geven anderzijds de grenzen aan waarbinnen deputaten (moeten) opereren. Dat laatste levert soms spanningen op, vooral als het gaat om de advisering van plaatselijke kerken die met samensprekingen bezig zijn. Daar zijn door de synode duidelijke kaders voor aangegeven die plaatselijk soms als min of meer knellend ervaren worden. Daarbij is duidelijk dat deputaten niet 'voor de muziek uitlopen'. Soms moeten ze zelfs wat op de rem trappen. Toch overheerst voortdurend de dankbaarheid over de gegroeide contacten, zowel landelijk als plaatselijk, en stimuleren deputaten van harte de inspanningen die er geleverd worden om tot meer kerkelijke eenheid te komen. Niets mooiers is er dan iets te zien van de verhoring van Christus' gebed: *Laat hen allen één zijn, Vader*. Die eenheid is allereerst een diepgewortelde geloofseenheid, een eenheid die gegrond is in de eenheid tussen Vader en Zoon; die eenheid mag vervolgens ook in de concrete kerkelijke werkelijkheid al meer zichtbaar worden. Dat is tot eer van onze God en Redder en tegelijk een belangrijk getuigenis naar de wereld om ons heen. Vanuit het verlangen naar die eenheid hebben deputaten steeds geprobeerd hun opdracht uit te voeren. Daar staan ze ook voor en daar kunnen ze steeds op worden aangesproken.

#### Zegeningen

Als we, na vele jaren, de balans opmaken, mogen we vooral onze zegeningen tellen. Tussen de CGK en de GKv is er al langere tijd sprake van wederzijdse erkenning. De kansels staan

voor elkaars predikanten open. Op veel plaatsen is er sprake van een intensieve samenwerking. Als het om de verhouding tussen NGK en GKv gaat, mag uit dit rapport blijken dat er tussen de CCS van de NGK en onze deputaten forse vooruitgang is geboekt in de gesprekken. Zoveel vooruitgang zelfs, dat we nu voorstellen de gesprekken het karakter van officiële samensprekingen te geven, een belangrijke stap op weg naar kerkelijke eenheid. De gezamenlijke bezinning op de inhoud van de confessie en op de hermeneutische vragen rond de uitleg van de Heilige Schrift heeft ons allemaal verrijkt en doen beseffen dat de verschillen, die er zijn, een blijvend gescheiden optrekken niet rechtvaardigen. Daar danken we onze God voor. We zien ook overal in het land het verlangen naar meer eenheid groeien en gestalte krijgen in allerlei samensprekingen tussen kerkenraden en tussen gemeenten van beide kerkverbanden, met soms verrassend snelle resultaten. Er is op het grondvlak veel in beweging. Het is zaak vanuit de landelijke afspraken die beweging niet te frustreren maar aan te moedigen, te ondersteunen en te faciliteren. Dan kunnen we mooie dingen zien gebeuren!

Uit de contacten met de RvK en de PKN is gebleken dat onze kerken nadrukkelijk in hun blikveld zijn. De PKN wil ook leren van de manier waarop we als CGK, NGK en GKv al vele jaren ervaring hebben met kerkelijke gesprekken. Natuurlijk vlakken we de verschillen niet uit. We verlangen ook werkelijk niet naar ruimte voor Schriftkritiek of vrijzinnige opvattingen. Dat hebben we ook duidelijk uitgesproken. De kennismaking en de gesprekken moeten we dan ook niet zien als een eerste stap in een bepaald proces. Maar we krijgen er wel meer oog voor hoe de Here God ook op andere plekken in dit land aan het werk is. Ook de contacten met de HHK getuigen daar van en leveren regelmatig een verrassende herkenning op in de eerbied voor Gods Woord en de omgang met de belijdenis.

### **Zorgen**

Een goede balans laat de zaken van twee kanten zien. Daarom willen we in dit inleidende hoofdstuk niet een juichtoon aanslaan, die niet meer realistisch is. Zonder iets af te doen van de blijdschap die in de vorige paragraaf doorklonk in het benoemen van wat God ons tot nu toe gaf, kunnen we niet om de zorgen heen.

Het proces richting kerkelijke eenheid verloopt langzaam en vaak moeizaam. Het is een zaak van lange adem. Als we naar de CGK kijken, lijkt het er op dit moment niet op dat een *landelijke* vereniging aanstaande is. Daarvoor is de situatie binnen de CGK te onderscheiden. We zullen dus creatief andere wegen moeten zoeken om tot meer plaatselijke en regionale eenheid te komen.

Kijken we naar de verhouding met de NGK, dan mogen we dankbaar constateren dat het vertrouwen in elkaar sterk gegroeid is, in elk geval binnen de deputaatschappen. Wij hopen en bidden dat dit ook zijn uitstraling mag hebben richting beide kerkverbanden. Daarbij beseffen we dat binnen onze kerken de meningen niet allemaal op één lijn liggen. Er zijn heel wat plekken in ons land, waar geen of nauwelijks Nederlands Gereformeerde kerken zijn en waar het nadenken over kerkelijke eenheid geen prioriteit heeft van kerkenraden en gemeenten. Dat is ons o.m. uit een onderzoek onder kerkenraden gebleken. Hoe begrijpelijk dit ook is, zo ontstaan er wel verschillen in het tempo waarmee gemeenten met kerkelijke eenheid bezig zijn. Daarom is goede voorlichting over de landelijke ontwikkeling van groot belang.

### **Nadere bezinning vereist**

Gelukkig hoeft dit niet tot de conclusie te leiden dat onze weegschaal in evenwicht is. In onze balans wegen de zegeningen zwaarder dan de zorgen. Er is in de laatste jaren flink vooruitgang geboekt in de gesprekken met de CGK en NGK. Er zijn veel gemeenten, waar de samenwerking gestalte krijgt. We mogen ook naar anderen toe (bij voorbeeld in de richting van PKN en RvK) steeds vaker met CGK en NGK samen optrekken. Maar het werk is nog niet klaar. Er moeten nog veel stappen gezet en hobbels genomen worden. Er komen ook steeds meer nieuwe zaken op ons af. Vanuit de belofte van Christus dat het zal worden één Herder, één kudde, moeten we vol verwachting verder werken. Dat noopt ons tot nadere bezinning waaraan we de afgelopen periode niet of nauwelijks zijn toegekomen. Wij hopen ons

daarover binnenkort nog nader te bezinnen en onze aandacht daarbij voornamelijk te richten op alles wat er om onze kerken heen gebeurt en dat ook in verbinding brengen met wat zich binnen onze kerken afspeelt. Deze bezinning zal mogelijkterwijs uitmonden in een aanvullende rapportage met nadere of aangepaste voorstellen. We bidden daarbij om de bezieling van de Heilige Geest. Alleen Hij brengt de vervulling van Jezus' belofte, maar Hij gebruikt daar mensen en mensenwerk voor. Van Hem is onze verwachting!

## 2 Werkwijze

Gelet op de verkregen opdrachten van de generale synode zijn binnen het deputaatschap vier secties ingesteld.

Sectie I voert de samensprekingen met de Christelijke Gereformeerde Kerken en onderhoudt het contact met de Hersteld Hervormde Kerk.

Sectie II is verantwoordelijk voor de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Sectie III voert de gesprekken binnen het Contactorgaan voor de Gereformeerde Gezindte en onderhoudt ook de overige externe contacten, zoals bij voorbeeld met de Stuurgroep Nationale Synode en de Raad van Kerken.

Sectie IV draagt zorg voor de contacten met de plaatselijke kerken en de algemene taken.

In de secties worden genomen besluiten uitgevoerd en te nemen besluiten voorbereid. De besluitvorming vindt plaats in de algemene vergaderingen van het gehele deputaatschap.

In de verslagperiode (november 2011 – september 2013) zijn 10 algemene deputatenvergaderingen gehouden.

Tijdens de eerste algemene deputatenvergadering werden ds. H.J. Messelink als voorzitter en J.A. Schelling als secretaris van het deputaatschap aangewezen.

De voorzitter en de secretaris hebben samen een stimulerende en bewakende taak m.b.t. de goede voortgang van alle werkzaamheden binnen DKE.

Samenstelling van de secties:

Sectie I	contacten met CGK en HHK	De Braak (secr.), Dijkema, Krol (vz), Prins, Tijssen, Vreugdenhil.
Sectie II	contacten met NGK	Burger, Kramer (secr.), De Meij, Messelink (vz.), Wesseling, Westra, van Zuijlekom.
Sectie III	contacten met het COGG en de overige contacten	De Braak (secr.), Krol, Messelink, Tijssen, van Zuijlekom (vz.)
Sectie IV	plaatselijk/algemeen	Dijkema (vz.), Kramer, Schelling (secr.), Prins, Vreugdenhil, Westra.

Door ziekte en andere persoonlijke omstandigheden konden de deputaten Krol en de Braak voor langere of kortere tijd niet aan het deputatenwerk deelnemen. Deputaat Burger nam wel deel aan het werk van sectie II maar woonde de algemene deputatenvergaderingen niet bij.

In de volgende hoofdstukken vermelden we per sectie de van GS Harderwijk verkregen opdrachten en rapporteren wij over de manier waarop ze zijn uitgevoerd. Wij verwijzen hierbij ook naar het jaarrapporten 2011 en 2012. Deze zijn te vinden op

<http://www.gkv.nl/jaarrapporten-2011-14/11352/>.

### 3.1 Opdracht

De GS gaf twee opdrachten aan DKE ten aanzien van de CGK:

1. a. met Deputaten Eenheid van de CGK samen te werken in het voluit stimuleren en faciliteren van samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven op plaatselijk niveau;  
b. daartoe het gesprek over de prediking, visie op de gemeente, visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning binnen de plaatselijke kerken en eventueel op regionaal niveau te blijven stimuleren en begeleiden;  
c. zo nodig overlegssamenkomsten te beleggen van kerken die kanselruil of andere vormen van samenwerking kennen; dit in samenwerking met het Deputaten Overleg Eenheid;  
d. indien nodig, samen met Deputaten Eenheid van de CGK door te spreken over wat kerkelijke eenheid inhoudt, wat de Heer op dit gebied van ons vraagt en wat Hij ons geeft, en hoe breed de kerk van Christus mag zijn.
2. de 'Regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Christelijke Gereformeerde Kerk' sub 5 aan te vullen tot: Wanneer de kerkenraad de tijd gekomen acht voor daadwerkelijke kanselruil, gezamenlijke erediensten of gezamenlijke avondmaalsvieringen, zal hij daarvoor de instemming van de gemeente en de goedkeuring van de classis vragen en van het resultaat mededeling doen aan deputaten kerkelijke eenheid van de generale synode.

### 3.2 Uitvoering

Aan deze opdracht is op de volgende manier invulling gegeven:

- Regelmatig heeft overleg plaatsgevonden met DE – met name over de invulling van de opdracht om de samenwerking en het nauwer kerkelijk samenleven op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren. Preken van deputaten werden tijdens ontmoetingen besproken in een hartelijke en open sfeer. Geconcludeerd werd steeds, dat over en weer trouw wordt vastgehouden aan wat de Here in Zijn Woord zegt.
- Vanuit deze conclusie werd steeds invulling gegeven aan de opdracht om het gesprek over prediking, visie op de gemeente, visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning gezamenlijk te voeren. Deze gesprekken vonden steeds in een goede en opbouwende sfeer plaats, waarbij over en weer blijde herkenning is van wat de Here door zijn Geest en Woord werkt.
- Deputaten hebben steeds gewerkt op basis van de uitgangspunten zoals die geformuleerd staan in de brochure *Katholiciteit en Eenheid*. Deze brochure is ook intern en met Deputaten Eenheid van de CGK besproken. Eenheid is een door God gegeven eenheid, een eenheid die aan zondaren gegeven is door het geloof in en de gehoorzaamheid aan Christus en Zijn Woord. Het belijden van de katholiciteit houdt in dat we willen leven uit de volheid die in Christus gegeven is. In de kerk mag niet de eigen deel-waarheid centraal staan, maar willen we groeien naar de volheid van Christus. Daar hebben we alle heiligen bij nodig. Alleen samen zijn we in staat de breedte en lengte en hoogte en diepte te vatten, zoals Efeziërs 3:18 ons dat leert. Hoe meer we ons laten doordringen van de bedoeling van de Geest van Christus, hoe minder we ons laten sturen door onze eenzijdigheden en grenzen die door ons mensen zelf zijn gemaakt. Hoe afhankelijker we ons opstellen, hoe meer we mogen ervaren dat we beperkt zijn. Dit proces is niet maakbaar, maar kan alleen ontvangen worden in de weg van het gebed, waarop onze Heiland ons in het hogepriesterlijk gebed ook voorgaat. Er mogen offers worden gevraagd, maar ook bijbelse nuchterheid is op zijn plaats.
- Aparte overlegssamenkomsten van kerken die kanselruil of andere vormen van samenwerking kennen, vonden niet plaats. Wel vermelden we in dit kader de visieconferentie op 19 april 2013 die we als bijzonder inspirerend hebben ervaren. Tijdens deze conferentie bezonnen deputaten CGK, NGK en GKv zich met elkaar op de vraag, waarom kerkelijke eenheid soms zo moeilijk tot stand komt in plaatselijke

gemeenten. Omdat de conferentie door de DOE-groep was belegd verwijzen we hiervoor verder naar par. 10.3 van dit rapport.

- De mogelijkheden om overlegsamenkomsten in regionaal verband te beleggen zijn onderzocht ten einde de kerken te dienen ten aanzien van de praktijk van kerkelijk samenleven. Tot concrete voorstellen om overlegsamenkomsten te beleggen is het nog niet gekomen. Wel wordt gewerkt aan een model om kerken in regionaal opzicht elkaar te laten ontmoeten.
- Deputaten hebben op grond van de meldingen vanuit het kerkverband nauwkeurig geïnventariseerd welke kerken zijn gekomen tot kanselruil, gezamenlijke erediensten en/of gezamenlijke avondmaalsvieringen. Niet alle kerken melden welke uitbreiding van activiteiten plaatsvindt.

### 3.3 Evaluatie

1. Zowel deputaten kerkelijke eenheid als Deputaten Eenheid doen hun best om nauwer kerkelijk samenleven op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren. Dit heeft geleid tot verdergaande plaatselijke herkenning en samenwerking.
2. Gesprekken tussen beide deputaatschappen verliepen steeds in een zeer broederlijke en opbouwende sfeer. Het gesprek over de prediking en de andere genoemde onderwerpen was heel open en goed. Het begeleiden van dit gesprek tussen kerken en in regionaal niveau is nog niet van de grond gekomen.
3. Regionale bijeenkomsten zijn nog niet belegd. Deputaten kerkelijke eenheid en Deputaten Eenheid zien het nut van dergelijke bijeenkomsten wel en onderzoeken hoe dit in de toekomst vormgegeven kan worden.

### 3.4 Conceptbesluiten

#### Besluit 1:

de opdracht te continueren om samen met de deputaten van de CGK samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de CGK op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren;

#### Besluit 2:

deputaten op te dragen om het gesprek over de prediking en in samenhang daarmee de visie op de gemeente, visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning waar mogelijk regionaal te stimuleren en –indien dat gewenst wordt- te faciliteren.

#### Besluit 3:

deputaten op te dragen zich samen met Deputaten van de CGK te bezinnen op de vraag hoe de landelijke organisatie van beide kerkverbanden in de toekomst vorm moet krijgen.

## 4 Contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken

### 4.1 Opdracht

De GS van Harderwijk 2011 gaf de volgende opdracht:

*de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de NGK voort te zetten. Het gesprek dient zich vooral te richten op de zaak van de vrouw in het ambt en de wijze waarop in de plaatselijke kerken aan de binding aan de belijdenis vorm wordt gegeven.*

### 4.2 Terugblik

Sinds de negentiger jaren van de vorige eeuw zijn er gesprekken gevoerd tussen deputaten kerkelijke eenheid (DKE) en de Commissie voor Contact en Samenspreking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Deze gesprekken begonnen heel breed, verkennend, terugkijkend, en spitsten zich gaandeweg toe op twee onderwerpen: de (aard van de) binding aan de belijdenis en 'de vrouw in het ambt'. Laatstgenoemd onderwerp kwam vooral in discussie na het besluit van de Landelijke Vergadering van de NGK in 2004 om de ambten

open te stellen voor de zusters der gemeente. In de jaren na 2004 kregen vooral het lezen van de Bijbel en met name de hermeneutiek alle aandacht.

In deze jaren is in de gesprekken heel wat vooruitgang geboekt. Dit resulteerde onder meer in de zgn. Balans, die in 2006 werd vastgesteld. Daarin werd duidelijk dat in beide kerken een onbekrompen en loyale binding aan de belijdenis verwacht mocht worden. Zeker ambtsdragers dienen zich te binden aan de leer van de kerk. In de Kerkorde en in het AKS (Akkoord van Samenleven) hebben de kerken zich ook uitdrukkelijk gebonden aan de belijdenis. Ook als in de NGK sommige kerken het AKS niet aanvaard hebben, binden ze nog wel aan de confessie. Omdat er in de praktijk nog wel een verschil in de omgang met (de binding aan en de afwijking van) de belijdenis gevoeld werd, is het gesprek daarover na 2008 voortgezet. Dit heeft geresulteerd in de Notitie over de leer van de doop, de Heilige Geest en de kerk en het avondmaal, die ervan getuigt dat de bereikte overstemming over de binding aan de belijdenis op de genoemde onderwerpen een vruchtbare grond vormt over de omgang met de concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis en over de zaak van de vrouw in het ambt.

#### 4.3 De GS Harderwijk en daarna

Over de achterliggende discussies rond de zaak van de vrouw in het ambt hebben we op de synode van Harderwijk de Notitie over hermeneutische uitgangspunten gepresenteerd, waarvan door de synode met dankbaarheid is kennis genomen. De bespreking op de synode leidde er toe dat de deputaten de opdracht kregen de gesprekken met de CCS voort te zetten en toe te spitsen op de zaak van de vrouw in het ambt en de wijze waarop in de plaatselijke kerken aan de binding aan de belijdenis vorm wordt gegeven. We hebben de afgelopen jaren vooral aan het eerste onderwerp veel aandacht gegeven. De gesprekken hierover mondden uit in een Tweede Overeenstemming over hermeneutische uitgangspunten (Tweede, namelijk als vervolg op de Notitie voor de vorige synode<sup>1</sup>). Hieronder volgt de integrale tekst van deze notitie.

### Tweede overeenstemming over hermeneutische uitgangspunten

#### *Samenvatting*

We zijn God dankbaar dat we als CCS namens de NGK en DKE namens de GKv opnieuw een stap kunnen zetten in onze gesprekken over het rapport *Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten?* (VOP-rapport). In de *Overeenstemming over hermeneutische uitgangspunten*, die we de vorige Landelijke Vergadering en Generale Synode hebben voorgelegd bleven nog onderwerpen onbesproken. Ook op deze punten hebben we elkaar kunnen vinden.

Het eerste thema betreft de eenheid van de schrift: de Bijbel is een diversiteit aan boeken, die echter wel als geheel voor ons canon en richtsnoer is, en ons duidelijk de weg wijst naar de drie-enige God, naar onze verlosser Jezus Christus, en naar het nieuwe leven door de Geest, op weg naar Gods rijk.

Het tweede thema is onze houding: wij zien dat zowel in de NGK als in de GKv de gehoorzaamheid onder druk staat en nooit vanzelf spreekt, maar zien tegelijk bij elkaar het verlangen om te gehoorzamen aan God die ons aanspreekt in zijn woord. Hermeneutiek is geen schone schijn, bedoeld om de schrift te masseren en voor de gehoorzaamheid weg te lopen.

#### *Waarom gesprek over hermeneutiek en het VOP-rapport?*

Sinds de GS van 2005 hebben DKE en CCS elkaar gesproken over hermeneutiek en het VOP-rapport. Reden hiervoor was de uitspraak van de GS van 2005. De openstelling van de ambten van ouderling en predikant voor zusters door de LV 2004 'vormt een ernstige barrière voor het onderlinge contact'. Daarbij werd als grond gegeven: 'blijkens de

---

<sup>1</sup> De Notitie "Overeenstemming over hermeneutische uitgangspunten" is te vinden in het rapport van DKE aan de GS Harderwijk 2011. (<http://www.gkv.nl/styleit/593/>)



rapportage van deputaten kerkelijke eenheid zoekt het Schriftverstaan op de achtergrond van deze uitspraak (verwoord in het rapport 'Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten?') onvoldoende aansluiting bij de Schriftuitleg...' Hermeneutiek was daarmee een gespreksthema geworden, omdat de hermeneutische opvattingen te vinden in het VOP-rapport door de GS van 2005 werden aangewezen als belangrijke oorzaak van een ernstige barrière in het onderlinge contact.

De afgelopen jaren hebben we ons daarom in onze gesprekken eerst gericht op hermeneutiek. Rond het VOP-rapport zijn ook andere aandachtsvelden denkbaar. We onderscheiden er namelijk drie:

**1. Hermeneutiek:** Is het mogelijk om elkaar als GKv en NGK te vinden in onze omgang met de schrift, zodat de GKv niet bang hoeven te zijn voor Schriftkritiek bij de NGK, en we kunnen uitspreken dat we elkaar vertrouwen in onze omgang met de Schrift?

Op dit aandachtsveld hebben we ons gericht. In het vervolg zullen we duidelijk maken, waarom we ervan overtuigd zijn dat we als GKv en NGK elkaar in onze omgang met de schrift vertrouwen kunnen geven.

**2. Exegese van concrete teksten:** Wat betekenen de schriftpassages die een belangrijke rol spelen in de discussie over vrouwelijke ouderlingen en predikanten?

Na een eerste gespreksronde tussen 2005 en 2008 hebben we de concrete teksten de afgelopen twee gespreksrondes (2008-2013) niet besproken. In eerste instantie omdat we via gesprek over hermeneutiek wilden nagaan hoe groot de verschillen in onze omgang met de Bijbel nu werkelijk zijn. In tweede instantie omdat de GS van 2011-2012 een deputaatschap instelde dat voor de GKv zich over de kwestie vrouw en ambt moest buigen. De uitkomsten van hun studie zijn immers mee bepalend voor de gesprekken tussen CCS en DKE. Of hier nog over gesproken moet worden, hangt af van de besluiten die de GS van 2014 zal nemen over vrouw en ambt binnen de GKv.

**3. De praktijk:** Hoe gaan we er lokaal en landelijk mee om wanneer er verschillende praktijken en opvattingen bestaan, en de ene kerk wel vrouwelijke ouderlingen en predikanten heeft, de andere niet?

Gesprekken hierover zijn gedeeltelijk al wel gevoerd in het DOE-overleg en naar aanleiding van praktische situaties. Besluiten van de GS van 2014 zullen van invloed zijn op hoe in de praktijk met deze verschillen omgegaan moet worden.

#### *Aansluiting bij Overeenstemming over hermeneutische uitgangspunten*

Deze tweede overeenstemming moet niet op zichzelf gelezen worden, maar als een vervolg op de 'Overeenstemming over hermeneutische uitgangspunten' uit 2010/2011. In deze overeenstemming hebben we op 6 uitgangspunten overeenstemming bereikt, waarop we na 2011 hebben voortgebouwd.

Kort samengevat behelst deze overeenstemming het volgende:

- 1. De Bijbel is het Woord van God:** Wij belijden dat de Bijbel het Woord van God is, geïnspireerd door de Heilige Geest. Die belijdenis bepaalt onze leeshouding en onze uitleg.
- 2. De contextbetrokkenheid van Bijbelse voorschriften:** God gaat verlossend om met concrete mensen in concrete situaties. Om Bijbelse voorschriften in hun betekenis voor ons te begrijpen, zullen we verschillen en overeenkomsten tussen de context van toen en van nu in rekening moeten brengen. Steeds leren we echter wel uit Gods omgang met onze contexten zijn bedoeling voor ons leven kennen.
- 3. Het beroep op de schepping:** In de ethiek is van belang dat deze wereld Gods schepping is. Door de zonde en door het komende koninkrijk van God leren we Gods bedoeling met zijn schepping echter vooral kennen in wat God ons openbaart over zijn schepping in zijn Woord.
- 4. De verantwoordelijkheid van de mens:** Mensen hebben een eigen oordeelsvermogen en een eigen verantwoordelijkheid. Omdat mensen door de zonde beschadigd zijn maar ook in Christus vernieuwd worden, is het wezenlijk deze verantwoordelijkheid steeds weer te laten vullen vanuit de verbondenheid met Christus, de leiding door de Geest, en het Woord van God.
- 5. Geloofwaardigheid en cultuur:** Toepassing van Bijbelse voorschriften moet geloofwaardig zijn, niet zozeer tegenover het forum van wat huidige cultuur als acceptabel

aanvaardt, maar wel geloofwaardig in de zin van integer, eerlijk en niet-selectief. Die toepassing kan dan zowel een kritische als een bij de cultuur aansluitende vorm krijgen.

**6. Hermeneutiek en exegese:** Onder hermeneutiek verstaan we niet een activiteit die volgt op de exegese, waarin de kloof tussen een oude tekst en een moderne lezer overbrugd moet worden. Hermeneutiek begrijpen wij als kritische bezinning op het hele verstaansproces, dat ook de exegese omvat. Dit verstaansproces is niet van een hermeneutiek afhankelijk, maar hermeneutiek kan wel het verstaansproces kritisch begeleiden en waar nodig verbeteren.

*Betekenis van deze tweede overeenstemming*

De punten die in deze Overeenstemming nog open bleven hebben we in de afgelopen periode met elkaar besproken. Ook hier hebben we elkaar gevonden. We zijn van oordeel dat we nu inderdaad uit kunnen spreken dat we elkaar vertrouwen kunnen schenken in onze omgang met de Schrift.

Daardoor komen gesprekken over de twee andere aandachtsvelden (2. exegese van concrete schriftgedeelten en 3. de praktijk van omgang tussen kerken die wel en geen vrouwelijke ouderlingen en predikanten hebben) in een ander kader te staan. De meningsverschillen over vrouw en ambt worden kleiner. Niet langer staan ze tussen NGK en GKv in het licht van een verwijt van 'schriftkritiek'.

*Overeenstemming over hermeneutiek, niet over het VOP-rapport*

Met onze eerste en tweede overeenstemming over hermeneutiek willen we naar de toekomst kijken. Als CCS en DKE hebben we elkaar gevonden in onze omgang met de schrift als Woord van God.

Terugkijkend kunnen we constateren dat het VOP-rapport gefunctioneerd heeft op de weg die de NGK zijn gegaan naar het besluit om de ambten van predikant en ouderling voor vrouwen open te stellen. Dat wil echter niet zeggen dat alle leden van de NGK dit rapport voor hun rekening hebben genomen. Vragen die van GKv-zijde gesteld zijn, worden door leden van de NGK herkend. Bovendien heeft de LV van 2004, mee op voorstel van de commissie VOP (VOP §10, advies 2 & 3, p. 114,115) zich niet in detail uitgelaten over het rapport. Tenslotte heeft de LV besloten om de toelating van vrouwen tot het ambt van ouderling en predikant in de vrijheid van de kerken te laten. Dit is niet gebeurd omdat de schrift niet normatief is, maar omdat we in ons schriftverstaan kunnen verschillen en tot verschillende conclusies kunnen komen. Ook daaruit blijkt dat de NGK niet als geheel met het VOP-rapport hebben ingestemd.

We willen echter niet terugkijken, maar ons richten op de toekomst. De vragen rond hermeneutiek die door het VOP-rapport werden opgeroepen, hebben we besproken. Over die vragen hebben we overeenstemming bereikt. Dat laat ruimte voor verschil van oordeel over het VOP-rapport, ook binnen de CCS en binnen de NGK. Wat nu telt is hoe we naar de toekomst toe leerlingen van Christus willen zijn, trouw aan het evangelie en het onderwijs van de apostelen.

Graag leggen we de volgende bereikte overeenstemming aan de kerken voor.

*1. Eenheid en diversiteit binnen de canon*

De Heilige Schriften zijn geen massief geheel, maar een verzameling van 66 geschriften die in een periode van eeuwen ontstaan zijn. Dat maakt de Bijbel een veelkleurig geheel waarin een diversiteit aan stemmen klinkt. Wij geloven dat deze diversiteit echter geen pluraliteit vormt van een kakofonie aan stemmen. Wij geloven dat deze stemmen samen een harmonieuze samenklank laten horen, waarin de drie-enige God ons duidelijk de weg wijst naar Hemzelf, naar onze redding in Christus en door de Geest, en naar een nieuw leven tot zijn eer.

Tegelijk zien wij dat er in ons schriftverstaan verschillen zijn, ook binnen de NGK en de GKv zelf. Wij verstaan de schriften niet altijd op dezelfde manier, en ook slagen wij er niet altijd in om wat wij op verschillende plaatsen in de schrift lezen, met elkaar te combineren. Zo lopen we aan tegen spanningen in ons schriftverstaan. Deze spanningen zijn voor ons geen reden om de Bijbel dan maar naast ons neer te leggen als een innerlijk tegenstrijdig en daarom onbruikbaar boek. We erkennen onze kleinheid en ons onvermogen in ons

schriftverstaan en in ons spreken met elkaar over de schrift. Maar we herkennen bij elkaar ook de intentie om de schrift steeds beter te verstaan en elkaar hierin op te scherpen. Samen willen we blijven proberen de eenheid van de canon te verstaan.

In de bezinning op de schriftuitleg in het VOP-rapport wordt gesproken van twee lijnen in de schrift. Vanuit de GKv zijn hier kritische vragen bij gesteld: wordt op deze manier de eenheid van de canon niet opgegeven? Is in het VOP-rapport niet te snel gestopt met het zoeken naar de samenhang van het Bijbelse spreken over man en vrouw?

DKE erkennen dat ook de GKv zelf aanlopen tegen de vraag hoe de verschillende motieven of aspecten in het spreken van de Schrift over man en vrouw zich tot elkaar verhouden. Ook wanneer we hier niet willen spreken van verschillende 'lijnen' in de schrift, omdat dit de indruk kan wekken dat de schrift een pluraliteit van tegenstrijdige stemmen vormt, blijft het een gegeven dat deze verschillende aspecten in de Schrift er zijn.

De CCS benadrukt dat de commissie VOP zelf benoemt dat zij zich in het opstellen van haar rapport beperkingen moest opleggen:

- het is een rapport zonder wetenschappelijke pretentie dat primair bedoeld is om behulpzaam te zijn bij de vorming van een kerkelijk standpunt (VOP §1.3, p. 2)
- het rapport beperkt zich tot die schriftgegevens die de kerken hadden aangedragen, en die argumenten die een scharnierfunctie spelen in de discussie (VOP §4.1, p. 19),
- de rapporteurs hebben zich beperkingen opgelegd in de behandeling van de hermeneutiek, juist ook vanwege de grote mate van overeenstemming op veel punten binnen de kerken (VOP §5.3, p. 62).
- in opdracht van de Landelijke Vergadering ging het rapport uit van de gangbare ambtsvisie (VOP §3.4, p. 16).

In het gesprek met de CCS werd bovendien duidelijk dat de bekendheid en het vertrouwen dat de opstellers van het rapport binnen de NGK genieten, maakt dat het rapport tegen die achtergrond minder vragen binnen de NGK oproept, dan bij lezing door hen die niet bekend en vertrouwd zijn met de opstellers. Dat gezichtspunt wekt over en weer begrip; zowel voor de vragen over het VOP rapport vanuit de GKv als voor het vertrouwen in de VOP commissie en haar rapport binnen de NGK.

In onze gesprekken hebben we elkaar dus gevonden in de overtuiging dat de canon een eenheid vormt die we als ons richtsnoer aanvaarden, maar ook in de erkenning dat in ons schriftverstaan het ons niet altijd duidelijk is hoe de verschillende aspecten in het Bijbelse spreken over man en vrouw zich tot elkaar verhouden en wat de doorslag moet geven in onze invulling van de rollen van man en vrouw.

## *2. Vrijzinnigheid of gehoorzaamheid*

De 66 boeken die we in de Bijbel vinden, zijn maar geen menselijke geschriften. Als leerlingen van onze Heer Jezus Christus aanvaarden we ze als canon en richtsnoer voor ons leven, als Woord van God. Samen willen we gehoorzamen aan dat woord en in trouw daaraan volgelingen van onze Heer Jezus Christus zijn. We herkennen in ons eigen hart en in onze eigen kerken, dat die gehoorzaamheid nooit vanzelf spreekt. We herkennen ook bij elkaar de zorg dat die gehoorzaamheid juist in onze tijd onder druk staat, zowel in de GKv als in de NGK. Maar we herkennen bij elkaar ook de diepe intentie om gehoorzaam te zijn aan onze God en onszelf op dit punt kritisch te (laten) bevragen.

In het VOP-rapport wordt over ons schriftverstaan gesproken op een manier die bij de GKv vragen heeft opgeroepen. Sluit het VOP-rapport in het schriftverstaan niet te weinig aan bij de schriftuitleg? Kan de Schrift wel voldoende aan het woord komen? De vrees bestaat binnen de GKv dat in het VOP-rapport bezinning op het schriftverstaan gebruikt wordt om onder de klem van Gods woord uit te komen. Wordt in het VOP-rapport ten diepste niet een wissel omgezet richting een vrijzinnige of door de cultuur gedomineerde omgang met de Bijbel?

Opnieuw: De CCS benadrukt dat de zelf benoemde beperkingen van het VOP rapport: de beperking van een rapport zonder wetenschappelijke pretentie en primair behulp bij de

vorming van een kerkelijk standpunt, beperkt tot die schriftgegevens die de kerken hadden aangedragen, en die argumenten die een scharnierfunctie spelen in de discussie, en ook beperkingen in de behandeling van de hermeneutiek, juist ook vanwege de grote mate van overeenstemming op veel punten binnen de kerken.

In de 'Overeenstemming over hermeneutische uitgangspunten' hadden we al consensus bereikt over de verhouding van exegese en hermeneutiek. Hermeneutiek mag geen middel zijn om met mooie woorden ten diepste Gods Woord naast ons neer te leggen. In het verlengde daarvan hebben we ook in deze gespreksronde elkaar gevonden in ons verlangen om gehoorzaam te zijn aan wat God in de Bijbel van ons vraagt.

Tegelijk erkennen DKE, dat het mogelijk is om met die intentie toch van mening te verschillen over de exegese van concrete Bijbelgedeelten en over wat God in die Bijbelgedeelten vandaag van ons vraagt. Bij de thematiek van vrouwelijke ouderlingen en predikanten zou dat ook het geval kunnen zijn, maar daarmee hebben we ons in onze gesprekken (nog) niet bezig gehouden.

We herkennen dus bij elkaar het verlangen om gehoorzaam te zijn aan Gods woord. In beide kerken staat die gehoorzaamheid onder druk, en is nooit vanzelfsprekend. Tegelijk is het vertrouwen gegroeid, dat we beiden willen buigen voor Gods woord en niet met een mooi klinkende hermeneutiek voor die gehoorzaamheid willen weglopen.

#### *Tenslotte*

Deze overeenstemming komt voort uit gesprekken tussen CCS en DKE, afvaardigingen die NGK en GKv vertegenwoordigen. Deze beide afvaardigingen hebben elkaar gevonden op centrale uitgangspunten voor onze omgang met de schrift. Wij zijn er op grond van onze gesprekken van overtuigd geraakt dat we als GKv en NGK elkaar vertrouwen kunnen schenken, en we hopen en bidden dat de kerken tot dezelfde conclusie komen.

Zowel binnen de NGK als binnen de GKv leven we van het goede nieuws van Jezus Christus. Dat evangelie geeft eeuwig leven, en dat vinden we in de Bijbel, het woord van God. Graag willen we naar dat woord luisteren en gehoorzamen aan wat God zegt. Tegelijk spreken geloof en gehoorzaamheid nooit vanzelf – dat zien we in ons eigen hart, in onze eigen kerken en bij elkaar. Als afgevaardigden van GKv en NGK hebben we het als verrijkend ervaren elkaar in onze omgang met de Schrift te leren kennen en op te scherpen. Het is ons verlangen en ons gebed dat wat wij als CCS en DKE besproken hebben rond hermeneutiek door mag werken in NGK en GKv. Graag roepen we beide kerken op om elkaar kerkbreed op dit punt vertrouwen te schenken, en in de hermeneutische bezinning elkaar op te scherpen om zo des te beter in staat te zijn naar Gods woord te luisteren en het te verstaan.

Over de binding aan de belijdenis is in de Balans uit 2006 al een duidelijke overeenstemming af te lezen. In de jaren daarna is in de NGK dit onderwerp aan de orde geweest op de regionale vergaderingen en van daaruit in de plaatselijke kerken. Als DKE hebben we in 2012 een enquête rondgestuurd aan alle GKv-kerken waarin o.a. geïnformeerd is naar de binding aan de belijdenis in de plaatselijke kerken. Uit de reacties blijkt dat er in het algemeen van een hartelijke binding sprake is. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de kennis van de belijdenisgeschriften, bij gemeenteleden, maar ook bij ambtsdragers, te wensen overlaat; wat betekent dat er soms wel van een formele maar tegelijk een minder inhoudelijke binding sprake is. In beide kerken (GKv en NGK) spelen dezelfde zaken in dit opzicht. Het lijkt ons niet mogelijk om dit onderwerp nog verder uit te spitten. In het verleden is al aan de hand van een aantal casus duidelijk geworden dat beide kerken vasthouden aan een royale en loyale binding aan de confessie.

#### **5.4 Werkwijze**

De gesprekken met de CCS worden gevoerd door sectie 2 van DKE. In de periode 2011-2013 is een aantal malen met de CCS vergaderd en ook enkele malen afzonderlijk als sectie. Op de brede DKE-vergaderingen is mondeling en schriftelijk verslag uitgebracht over de gevoerde gesprekken en is het beleid vastgesteld.

## 5.5 Van gesprekken naar samensprekingen

Zoals uit de Tweede Overeenstemming blijkt, kunnen we als deputaatschap dankbaar constateren dat we als GKv en NGK het vertrouwen hebben dat de Heilige Schrift door beide kerken als Gods Woord wordt aanvaard en we die Schrift bij elkaar in veilige handen weten. Ook als we concreet op een bepaald punt niet tot dezelfde conclusie zouden komen (bij voorbeeld ten aanzien van de vraag of ook vrouwen ambtsdrager kunnen zijn) komt dat niet in mindering op dit vertrouwen. We leggen nu aan de synode deze uitkomst voor en stellen voor dat er een afronding komt aan de gesprekken over de confessie en de hermeneutiek en dat we een nieuw stadium in onze kerkelijke contacten betreden. In onze eigen terminologie: dat we van gesprekken overgaan tot samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid. Daarbij kunnen ook gesprekken plaats vinden over de vraag hoe om te gaan met verschillende praktijken rond vrouwelijke ambtsdragers. Hierbij kunnen we gebruik maken van de expertise die vanuit een aantal plaatselijke situaties al aanwezig is. Op het grondvlak van de plaatselijke gemeenten zijn veel verblijdende ontwikkelingen zichtbaar, van nauwere samenwerking tot en met het ontstaan van samenwerkingsgemeenten. Het lijkt ons goed dat binnen het kader van de samensprekingen de synode deze plaatselijke ontwikkelingen bevordert en faciliteert. Het is overigens van belang op alle kerkelijke niveaus het gesprek over deze samenwerking aan te gaan. Daarbij zal het perspectief van een daadwerkelijke eenheid altijd de toon blijven zetten, ook wanneer in de praktijk van dit moment niet meer haalbaar is dan plaatselijke samenwerking c.q. eenheid. Daarbij kan ook onderzocht worden waar de samenwerking stroef verloopt en welke hulp we daarbij kunnen bieden. Samenwerking is overigens niet beperkt tot plaatselijke kerken. Ook allerlei instanties en instituten binnen de kerkverbanden (zoals de theologische opleidingen, het diaconaat) kunnen intensiever gaan samenwerken. Deputaten zouden dit ook graag door de synode gestimuleerd willen zien.

Blijdschap.

Ook wanneer in het voorgaande soms een zakelijke toon klinkt en een opsomming van gespreksresultaten vermeld wordt, mag daarin de diepe blijdschap over dit resultaat meeklinken. Deputaten hebben ervaren hoe in de afgelopen jaren het verlangen naar eenheid en de concrete wil om hieraan te werken enorm stimulerend gewerkt hebben. We zijn God dankbaar dat Hij ons niet alleen de kracht voor dit werk gaf, maar dat Hij ook het verlangen levend hield. Wat zou het mooi zijn als de synode in datzelfde spoor haar besluiten gaat nemen!

## 5.6 Conceptvoorstellen voor de GS

### Besluit 1:

met blijdschap kennis te nemen van de rapportage over de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de NGK en de resultaten daarvan zoals die verwoord zijn in het rapport en met name in de notitie Tweede Overeenstemming.

Grond:

de rapportage geeft er blijk van, dat de gesprekken over de hermeneutiek en de binding aan de belijdenis een duidelijke eensgezindheid tonen, die o.a. zichtbaar wordt in de notitie Tweede Overeenstemming.

### Besluit 2:

uit te spreken dat door de overeenstemming in de gesprekken over hermeneutiek de belemmering die er lag vanwege het besluit van de NGK om de ambten voor de zusters der gemeente open te stellen, is weggenomen.

Grond:

ondanks het verschil in praktische uitkomsten ten aanzien van de vrouw in het ambt, is gebleken dat we als kerken elkaar vertrouwen kunnen geven inzake de erkenning en aanvaarding van het gezag van de Heilige Schrift.

**Besluit 3:**

de contacten met de NGK voort te zetten en over te gaan van *gesprekken* naar *samensprekingen* met het oog op kerkelijke eenheid.

Grond:

nu de belangrijkste belemmering is weggenomen, ligt de weg naar samensprekingen over daadwerkelijke kerkelijke eenheid open.

## 5 Contacten met het Contactorgaan Gereformeerde Gezindten

### 5.1 Opdracht

De GS van Harderwijk 2011 gaf de volgende opdracht:

1. *Te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op deze manier mee te werken aan een verdere uitbouw en verdieping van het COGG als platform voor gereformeerde belijders.*
2. *Aan DKE op te dragen uit hun midden tenminste drie personen aan te wijzen die de Gereformeerde Kerken vertegenwoordigen in het COGG.*
3. *De deelname in het COGG in de periode tot de volgende synode te evalueren en daarover te rapporteren aan de synode.*

### 5.2 Uitvoering

Deputaten hebben invulling gegeven aan hun opdracht om te participeren. De ontmoetingen verlopen steeds in een hartelijke sfeer en in gebondenheid aan Gods Woord en de belijdenisgeschriften. Tegelijk is geconcludeerd door de deelnemende kerken, dat het COGG als platform voor gereformeerde belijders teveel het karakter heeft van vrijblijvende ontmoetingen. Oorzaak is dat het gesprek over eenheid dikwijls niet verder komt dan op vergaderingen van Deputaten uit de verschillende kerken. Op die manier staat het los van kerkelijke vergaderingen. Begrijpelijk, want de diverse kerkelijke vergaderingen kunnen niet tot een modus komen om te verenigen met andere kerkverbanden van gereformeerd belijden.

### 5.3 Evaluatie

Organisatorische eenheid lukt niet, terwijl herkenning over en weer als gereformeerde belijders er is. In 2013 is daarom ingezet op bezinning rond de vraag, hoe het COGG verder gaat. Een jubileumjaar is het, want het COGG bestaat 50 jaar. Enerzijds stemt het jubileum niet tot vreugde, gezien de geringe vorderingen die in deze periode gemaakt zijn als het om daadwerkelijke eenheid.. Anderzijds heeft het stilstaan bij 50 jaar COGG wel het besef versterkt dat het op deze manier niet kan doorgaan. In de bezinning wordt nu meer ingezet op gemeenschap, het bijbelse begrip 'eenheid' ('koinoonia'). Eenheid in geloof, herkenning en erkenning van elkaar als gereformeerde belijders. De hoop is dat van daaruit het verlangen groeit om ook organisatorisch stappen te zetten in de richting van daadwerkelijke eenheid. De insteek voor de komende tijd is om regionale conventen te organiseren, waarin kerken van gereformeerd belijden elkaar ontmoeten. Het initiatief daartoe wordt gelegd bij een classis uit een van de in het COGG vertegenwoordigde kerkverbanden. Verder wordt geprobeerd theologiestudenten uit deze kerken met elkaar in contact te brengen met als doel: onderlinge (h)erkenning en vertrouwen. Dit vanuit de gedachte dat zij elkaar later als predikant kunnen tegenkomen.

Deputaten nemen deel aan het gesprek hierover en trachten op deze manier een goede bijdrage te leveren aan de opdracht van de Heer van de kerk om de eenheid in geloof ook organisatorisch gestalte te geven.

## 5.4 Conceptbesluiten

### Besluit 1:

te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op deze manier mee te werken aan een verdere uitbouw en verdieping van het COGG als platform voor gereformeerde belijders.

### Besluit 2:

de deelname in het COGG in de periode tot de volgende synode te evalueren en daarover te rapporteren aan de synode.

## 6 Contacten met de Hersteld Hervormde Kerk

### 6.1 Opdracht

De opdracht van de GS Harderwijk aan DKE t.a.v. de HHK luidde:

1. De gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk (HHK) voor te zetten met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact
2. Deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid Gereformeerde Belijders van de CGK te voeren

### 6.2 Uitvoering

Aan deze opdracht is op de volgende manier invulling gegeven:

Twee keer per jaar is er overleg met deputaten van de HHK (CIC) over thema's die te maken hebben met kerkelijke eenheid. De ontmoetingen vonden steeds plaats samen met Deputaten Eenheid (CGK), zoals de synode heeft voorgesteld. In totaal zijn er vijf bijeenkomsten geweest. De volgende onderwerpen zijn besproken: de katholiciteit van de kerk, het wandelen in de waarheid, het functioneren van de rechtvaardiging in de prediking, 3 preken over zondag 23 HC en de heiliging. Deze vijf bijeenkomsten laten zich moeilijk in enkele zinnen samenvatten. Het vraagt een intensief luisteren naar elkaar en doorspreken met elkaar om te ontdekken of verschillen accentverschillen zijn, te maken hebben met een ander taalkleed óf wezenlijk zijn.

De contacten verlopen op een hartelijke en broederlijke wijze. We merken over en weer de hartelijke liefde voor de HERE en voor Zijn Woord. Ook merken we hoe belangrijk het is om de zuivere leer samen voor ogen te houden en vast te houden. We merken daarnaast ook verschil in accent. We zagen dit met name bij de bespreking van het thema rechtvaardiging in de prediking. Vanuit de CIC staat men open voor onze vraag, of in de prediking bij de HHK in alle gevallen voldoende recht wordt gedaan aan de rijkdom van Gods belofte dat wie oprecht tot de Here gaat in gebed, ook verhooring zal ontvangen. We zien soms de invloed van het subjectivisme en hebben onze vrees uitgesproken voor het gevaar, dat een kind van God teveel op zichzelf teruggeworpen wordt en bij zichzelf zekerheid moet vinden vanuit de kenmerken van het geloof. Het is goed om jezelf te onderzoeken in het geloof. We lezen bijvoorbeeld in 2 Korintiërs 13:5 "Onderzoek bij uzelf of u vast op God vertrouwt, stel uzelf op de proef. U weet toch van uzelf dat Jezus Christus in u is? Als dat niet zo is, dan hebt u de proef niet doorstaan". Woont Christus metterdaad met zijn Geest en Woord in je? Laat je je steeds opnieuw vervullen door de Geest? Heeft God de leiding over jouw geest door zijn Woord? Belangrijke vragen. Toch zullen we ervoor waken, dat Gods kinderen niet onzeker worden gemaakt, door eenzijdig te benadrukken dat we allen slechts arme zondaren zijn, en blijven en omdat er niemand is die volmaakt is in zijn geloof. Deze vraag kon op een broederlijke wijze bespreekbaar worden gemaakt met deputaten van de HHK. Ook zij zijn van harte de overtuiging toegedaan, dat juist zondekennis moet uitdrijven tot Christus en de Geest van de gebeden en van de genade.

Bij de bespreking van het thema heiliging was het onze ervaring dat de broeders van de HHK inzake de theologie van de heiliging dicht bij ons staan. Maar als het dan gaat over de prediking over dit thema krijgt toch weer onze zondige onmogelijkheid alle nadruk en wordt de vernieuwing door de Heilige Geest wel beleden als krachtig werk, maar blijft het de vraag hoe dit gestalte krijgt als werkelijkheid in het leven van Gods kinderen. Dat zijn lastige vragen en daarover is in een vergadering ook verder doorgesproken in januari 2013 (thema heiliging). Er blijft genoeg gespreksstof over en we zullen elkaar opnieuw ontmoeten om in gesprek te gaan over de vragen die over en weer gesteld worden.

We zijn als deputaten kerkelijke eenheid onder de indruk van de grote bewogenheid om ieder serieus te nodigen tot het heil in Christus. Ook zijn wij onder de indruk van de manier waarop de zonde als macht in het leven van de gelovige getekend wordt in de prediking van de broeders uit de HHK. Iets waar wij onze winst mee kunnen doen. Het is een punt, waarvan we denken dat het in de prediking in de GKv meer nadruk zou kunnen ontvangen. Zo leren wij van de HHK, en dat hebben wij ook verwoord naar de leden van de CIC. Deputaten hebben niet gehoord in hoeverre zij van de kant van DE en DKE leren.

### **6.3 Evaluatie**

De gesprekken hebben het karakter van contactoefening. Elkaar beter leren kennen is voorwaarde om dichter tot elkaar te kunnen komen. Het is de wens van Deputaten, dat ook Deputaten van de HHK de waarde van de inbreng van de zijde van de GKv zien. Overeenstemming is er voor wat betreft de opdracht van de Here om elkaar te zoeken en naar elkaar om te zien, en de eenheid van het geloof te zoeken, door de kracht van Zijn Geest en Woord.

### **6.4 Conceptbesluiten**

#### **Besluit 1:**

de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten in een broederlijke sfeer met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact.

#### **Besluit 2:**

Deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te blijven voeren.

## **7 Overige contacten (RvK, PKN, Nationale Synode)**

### **7.1 Raad van Kerken**

De GS van Harderwijk gaf de opdracht om – zo mogelijk samen met de CGK en NGK – de mogelijkheden tot associatie met de RvK te onderzoeken, en te adviseren of een associatie wenselijk is.

Deputaten hebben samen met afvaardigingen van NGK en CGK deze vraag bekeken. Gezamenlijk hebben ze het beleidsplan van de RvK voor 2012-2016 bestudeerd en ook kennis genomen van een rapport van ds. D. van der Zwaag (lid van DE-CGK, namens CGK vertegenwoordiger in de RvK). Deputaten concludeerden gezamenlijk waardering te hebben voor allerlei aspecten van het beleid van de RvK, maar tegelijk stelden ze vast dat de uitwerking van het beleid van de RvK niet altijd spoorde met de Gereformeerde belijdenis. Daarom stelden de gezamenlijke deputaatschappen geen lid te willen worden, ook niet geassocieerd lid (dat zou maar voor een beperkte periode kunnen, waarna je volwaardig lid zou moeten worden). Maar omdat overleg en ontmoeting nodig kunnen zijn, en de RvK door de overheid gezien wordt als vertegenwoordiger van de christenheid in Nederland, stellen ze voor als CGK, GKv en NGK een partnerrelatie aan te gaan met de RvK.

Daartoe uitgenodigd door de RvK volgde een gesprek over dit voorstel. In dat gesprek ontwikkelde de meningsvorming zich verder. Gezamenlijk kwamen de afgevaardigden tot de conclusie dat het goed zou zijn als CGK, GKv en NGK deel zouden nemen aan verschillende



beraadgroepen (geloofsgesprek en dienst aan de samenleving). Zonder lid te worden is het dan mogelijk inhoudelijk mee te doen aan het werk van de RvK. Daarbij hoeft je niet te spreken over een kandidaat-lidmaatschap. Dat heeft een voordeel, want kandidaat-lidmaatschap is getermineerd en geeft (tijds)druk. Zonder die druk is er meer ruimte om met elkaar in gesprek te zijn. Als CGK, GKv en NGK zullen ze gedrieën optrekken. Alle drie de kerken vaardigen een vertegenwoordiger af naar de raad. Zo krijg je een vorm van participatie die ruimte geeft om de manier waarop we ons naar elkaar verhouden te bepalen.

Op grond hiervan (de briefwisseling met de RvK voegen wij toe in Bijlage 4 bij dit rapport) stellen wij de volgende conceptbesluiten voor:

**Besluit 1:**

deputaten toestemming te geven deel te nemen aan beraadsgroepen binnen de RvK;

**Besluit 2:**

de bevindingen samen met CGK en NGK te evalueren en daarover rapporteren aan de volgende synode.

Gronden:

deputaten hebben voldaan aan hun opdracht samen met CGK en NGK te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van associatie met de RvK. Zij hebben gezamenlijk een vorm gevonden om inhoudelijk te participeren; deze vorm doet recht aan eigen overtuiging en komt tegemoet aan de wenselijkheid tot participatie; op lokaal niveau wordt op grote schaal deelgenomen aan plaatselijk interkerkelijk overleg; deelname aan beraadsgroepen kan passen binnen een beleid waarin soms niet direct kerkelijke eenheid, maar wel kerkelijk contact als doel wordt nagestreefd.

## 7.2 Protestantse Kerk Nederland

Op uitnodiging van de PKN (de uitnodigingsbrief treft u aan in Bijlage 5 van dit rapport) heeft een afvaardiging van DKE een gesprek gehad met het moderamen van de PKN. Voor dat gesprek waren ook de CGK, de NGK en de VGKN uitgenodigd (en aanwezig).

De vraag die zij ons stelden was: zijn er ook vandaag nog dringende redenen om in gescheidenheid voort te gaan? Of tot welke weg zijn wij vandaag geroepen in het licht van de ingrijpende gevolgen van de secularisering en ontkerkelijking en in het licht van de roeping getuige te zijn van het evangelie voor onze tijdgenoten?

Op 5 maart 2013 heeft een gesprek plaats gevonden. Opvallend in dat gesprek was dat de PKN aangaf graag te willen aansluiten bij de zgn. kleine oecumene.

Nadrukkelijk is de vraag op tafel geweest hoe je relaties kunt onderhouden met een kerkverband waar het belijdend karakter op essentiële onderdelen ter discussie staat. De PKN geeft dan in elk geval aan nadrukkelijk een kerk te willen zijn die breed is, maar ook een kerk die belijdt. Bij duidelijke dwaling wordt ook de confrontatie met de dwaling gezocht in een brede bezinning die soms tot goede resultaten leidt. In dit verband werd verwezen naar de handreiking 'Spreken over God' die in opdracht van de synode van de PKN werd opgesteld ([static.staatgeschreven.nl/wp-content/uploads/2011/11/Spreken\\_over\\_God\\_2010.pdf](http://static.staatgeschreven.nl/wp-content/uploads/2011/11/Spreken_over_God_2010.pdf)) Het gesprek vond in een goede sfeer plaats. Een agendacommissie zal een vervolgentoetsing voorbereiden.

Op grond hiervan stellen deputaten de volgende besluiten voor:

**Besluit 1:**

goed te keuren dat deputaten zijn ingegaan op de uitnodiging van de PKN.

**Besluit 2:**

deputaten opdracht te geven het gesprek voort te zetten en daarbij te bezien of die voortzetting zinvol is uit het oogpunt van kerkelijke eenheid dan wel kerkelijk contact, en over hun bevindingen te rapporteren aan de volgende GS.

*Gronden:*

1. de GS van Harderwijk gaf deputaten opdracht de landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren;
2. het is belangrijk te streven naar samenwerking die kerkelijke eenheid als doel heeft, maar daarnaast is het van belang ruimte te maken voor contactoefening die deze pretentie (nog) niet heeft. Van dit laatste kan zowel naar andere kerken als naar buiten een positief signaal uitgaan. Beide kunnen worden gezien als invulling van de opdracht en de belofte uit Johannes 17, elk op eigen niveau.

### **7.3 Nationale Synode (Protestants Forum)**

De Generale Synode van Harderwijk 2011-2012 heeft deputaten kerkelijke eenheid ten aanzien van de Nationale Synode het volgende opgedragen:

1. de ontwikkelingen rond de Nationale Synode/Protestants Forum te volgen en met een
2. delegatie daaraan deel te nemen, met inachtneming van de eigen identiteit en
3. verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken;
4. daarbij het katholiek-gereformeerde belijden naar de Schriften in te brengen;
5. aan de volgende synode rapport uit te brengen van hun beleid en bevindingen in dezen.

Het volgen van de Nationale Synode heeft in 2012 en 2013 voornamelijk in het teken gestaan van het op gang brengen van geloofsgesprekken in zoveel mogelijk plaatsen in Nederland. Daaraan kan in principe iedereen deelnemen die zich herkent in het 'format' van die gesprekken (zie hierna).

Daarnaast is een 'tweede editie' van de Nationale Synode georganiseerd, op 25 en 26 oktober 2013, wederom in de Grote Kerk in Dordrecht. <meer hierover in aanvullend rapport> Omdat voor het voeren van een breed geloofsgesprek niet kon worden aangesloten bij een bestaande structuur, moest deze vanaf de grond worden opgebouwd. De organisatie is in handen van een werkgroep, gevormd door vertegenwoordigers van kerken die betrokken zijn bij de Stuurgroep Nationale Synode<sup>2</sup>. De werkgroep wordt ook vanuit deze Stuurgroep aangestuurd. Als lid van de GKv zit in de Stuurgroep prof. B. Kamphuis. Prof. M. te Velde is toegetreden tot de later gevormde Raad van Advies. In de werkgroep geloofsgesprekken is DKE vertegenwoordigd in de persoon van F.H. Tijssen.

*In het geloofsgesprek gaat het om vragen als: "Wat betekent geloven voor je?" "Wat betekent dat voor hoe je leeft?", "Welke ervaring ligt daaraan ten grondslag?" en "Wat betekent de geloofsgemeenschap waar je lid van bent/was daarbij voor je?". In het geloofsgesprek gaat het niet om discussies over geloofswaarheden. Wel kan men samen aan Bijbelstudie doen, samen diverse kerkdiensten bezoeken en daarover napraten, of een spreker uitnodigen. In bijna alle gevallen gaat het om huiskamergesprekken.*

Ieder lid van de werkgroep heeft zijn eigen netwerk gebruikt om geloofsgesprekken in het land van de grond te krijgen. Zo zijn de leden van de delegatie die in 2010 namens de GKv op de Nationale Synode aanwezig waren, benaderd of zij bereid waren het initiatief te nemen voor het organiseren van een geloofsgesprek, of anderen daartoe te stimuleren. Dat heeft daadwerkelijk tot het op gang brengen van zulke gesprekken geleid.

---

<sup>2</sup> Met als voornaamste participanten de Protestantse Kerk in Nederland, De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), de Christelijke Gereformeerde Kerken en het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers).

Verder zijn moderne communicatiemiddelen als internet en sociale media hiervoor ingezet. In januari 2013 is de website [www.geloofsgesprek.nationalesynode.nl](http://www.geloofsgesprek.nationalesynode.nl) gelanceerd. Inmiddels zijn op enkele tientallen plaatsen geloofsgesprekken opgestart of ingepland.

De tweede editie van de Nationale Synode in oktober 2013 is bedoeld om een brug te slaan naar een grote herdenking van '400 jaar' Nationale Synode 1618/1619 – 2018/2019.

Deputaten stellen de GS 2014 voor:

**Besluit 1:**

deputaten op te dragen de ontwikkelingen rond de Nationale Synode/Protestants Forum te blijven volgen en waar mogelijk deel te nemen aan activiteiten die door haar worden georganiseerd, met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken;

**Besluit 2:**

daarbij het katholiek-gereformeerde belijden naar de Schriften in te brengen;

**Besluit 3:**

aan de volgende synode rapport uit te brengen van hun beleid en bevindingen in dezen.

Gronden:

1. De Nationale Synode/Protestants Forum is een langjarig project, dat is geïnitieerd 'om duidelijk te maken dat de verdeeldheid van de christenen in ons land hen pijn doet en een belemmering vormt voor het getuigenis van het Evangelie in de samenleving'. De Nationale Synode werkt toe naar een herdenking in 2018/19 van de dan 400 jaar geleden gehouden Nationale Synode in Dordrecht.
2. Doel van de Nationale Synode is voor alles 'luisteren naar en spreken met elkaar vanuit ons toebehoren aan Christus (1 Korintiërs 12:12)'. Daarbij is de blik ook gericht op de samenleving, die voor een groot deel bestaat uit mensen die geen oriëntatie (meer) hebben.
3. Het organiseren en voeren van geloofsgesprekken verspreid over het land, en deelname aan de tweede editie van de Nationale Synode, hebben bijgedragen bij aan het onder 2 genoemde doel en aan realisering van de opdracht zoals die door de GS Harderwijk aan Deputaten is verstrekt.
4. Deelname aan de Nationale Synode past nog steeds in de door DKE ten behoeve van de GS Harderwijk beargumenteerde opstelling, 'waarbij – in plaats van met anderen spreken als je het (bijna) overal over eens bent – het contact met andere (protestantse) kerken vrijmoedig en onbekommerd wordt aangegaan, zonder dat kerkelijke eenheid direct als doel wordt nagestreefd, en waar mogelijk een recht getuigenis van de waarheid gegeven kan worden'.

## 8 De algemene opdrachten

### 8.1 Opdracht

De Generale Synode van Harderwijk 2011-2012 nam met betrekking tot de algemene taken van DKE de volgende opdrachten (zie ook Bijlage 1):

1. vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.
2. de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober aandacht te geven aan voorbede voor de kerkelijke eenheid.
3. in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid te bevorderen door:
  - a. de beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;

- b. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
  - c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk;
  - d. daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
  - e. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid actief bij te dragen;
  - f. desgevraagd kerken te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
  - g. wanneer daar reden en ruimte voor is, één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a-e genoemde nadere uitwerking te geven.
4. de kerk van Amersfoort-West voort te helpen in de vragen aan de GS van Harderwijk voorgelegd voor wat betreft de vorming van zgn. eenheidsgemeenten en zo nodig aanvullende regelingen daaromtrent voor te stellen aan de volgende generale synode.

Sectie IV vergaderde 1 keer. Dijkema was voorzitter, Schelling verzorgde de verslaglegging. Verder konden alle zaken afgehandeld worden via intensief e-mailcontact.

In de volgende paragrafen rapporteren deputaten over de verschillende onderdelen van de algemene opdrachten.

### **8.2 Voorbede in de kerken**

In 2011, 2012 en 2013 werden de kerken opgeroepen om voorbede te doen voor kerkelijke eenheid in een eredienst op de eerste zondag na Hervormingsdag. In deze brieven werd informatie gegeven over de stand van zaken met betrekking tot kerkelijke eenheid. Daarbij werden gebedspunten aangedragen en toegelicht.

### **8.3 Algemene informatie naar de kerken**

Via de jaarrapporten werden de kerken geïnformeerd over de werkzaamheden van het deputaatschap tot medio september 2012. Deze werden op de website van de kerken gepubliceerd.

Ook werd daar een korte samenvatting geplaatst van de besluiten met betrekking tot kerkelijke eenheid van de GS Harderwijk 2011 met links naar de voor de kerken belangrijke regelingen.

### **8.4 Contacten met individuele plaatselijke kerken**

Verscheidene kerken informeerden deputaten over de voortgang in plaatselijke contacten en gesprekken. Diverse kerken vroegen en kregen advies over zaken waar zij in contact en gesprek tegenaan liepen. Daarbij ging het onder meer om de volgende zaken:

1. De vraag wat het voor het aangaan van nauwere samenwerking met een plaatselijke NGK betekent dat zusters van de gemeente daar in het ambt van ouderling functioneren;
2. Voortzetting van gesprekken met een plaatselijke NGK;
3. Gezamenlijke catechisatie met een plaatselijke NGK;
4. Financiële steun voor een samenwerkingsgemeente uit GKv- én CGK-kerkverband (deze kwestie werd doorgeschoven naar de DOE-groep);
5. Het opstarten van gesprekken met een plaatselijke CGK, NGK of PKN;
6. Het voorgaan van een NGK-predikant in de eredienst;
7. Procedures rond het beroepingswerk in een toekomstige samenwerkingsgemeente;

Meestal werd het advies gegeven in schriftelijke vorm. In een aantal gevallen werd mondeling advies gegeven ter plekke. Van veertien kerken ontvingen wij het verzoek advies te geven in het kader van classicale goedkeuring van wezenlijke beleidsbeslissingen met

betrekking tot een plaatselijke CGK en/of NGK. Twee van deze kerken mochten in de afgelopen periode met de plaatselijk CGK-gemeente een samenwerkingsgemeente vormen. Daarbij vermelden wij ook dat wij van twee kerken bericht ontvingen dat de classis met hun verzoek om toestemming tot de vorming van een samenwerkingsgemeente met de plaatselijke CGK had ingestemd. Van deze kerken werd geen verzoek om advies van deputaten ontvangen. Er zijn op dit moment 12 samenwerkingsgemeenten, 10 bestaande uit GKv en CGK, 1 uit GKv en NGK en 1 uit GKv, CGK en NGK.

In een aantal gevallen meenden wij ons van een positief advies ten aanzien van het aangaan van nauwere samenwerking met een NGK te moeten onthouden. Dit hield voornamelijk verband met het feit dat daar zusters in het ambt van ouderling fungeerden. Meer hierover in de volgende paragraaf van dit rapport.

In sommige gevallen vroegen kerken, ondanks het ontbreken van een positief advies, toch goedkeuring voor hun principebesluit aan hun classis, die in een enkel geval ook is verleend. Ook werd deputaten bekend dat een classis het besluit nam tot nauwer kerkelijk samenleven met een NGK binnen het grondgebied van die classis waar zusters in het ouderlingambt fungeren, gevolgd door een individueel besluit daartoe door alle classiskerken, zonder dat deputaten daarvoor om advies waren gevraagd. Dit lijkt een aanwijzing dat het voorkomt dat plaatselijke kerken en regionale kerkverbanden onbekend zijn met wat we in onze kerken gezamenlijk hebben afgesproken, of zelfs zich minder gelegen laten liggen aan landelijke richtlijnen. Wij vinden het belangrijk om dit te signaleren maar zien op dit moment geen manier om dit te voorkomen, ook niet door een eventuele aanpassing van de regeling.

### **8.5 Bezinning op de verhouding plaatselijk/landelijk en functioneren regelingen voor plaatselijk contact.**

In de vorige paragraaf maakten wij melding van het feit dat wij in een aantal gevallen meenden ons te moeten onthouden van een positief advies met betrekking tot het aangaan van nauwere samenwerking met een NGK vanwege het feit dat daar zusters der gemeente dienden in het ambt van ouderling.

Wij hebben ons over die situatie diepgaand beraden. Dat leidde tot de volgende conclusies.

In de *Regeling voor plaatselijk contact en samenwerking zonder landelijke overeenstemming* (vastgesteld door GS Amersfoort 2005) staat als paragraaf 6 de volgende afspraak:

*Ter voorbereiding van het vragen om de in 5 genoemde instemming en goedkeuring zal de kerkenraad een verklaring opstellen, waarin wordt aangegeven en toegelicht:*

- a. dat is gebleken dat er metterdaad eenheid is in erkenning en beleving van het Woord van God en de belijdenis van de kerken, alsook van de regels die op grond daarvan voor het kerkelijk leven moeten gelden;*
- b. dat bezwaren die op generaal-synodaal niveau het gestalte geven aan kerkelijke eenheid met de andere kerkgemeenschap in de weg staan in de plaatselijke situatie niet van kracht zijn.*

*Tevens zal de kerkenraad een schriftelijk advies vragen van de deputaten voor kerkelijke eenheid van de generale synode. Hij zal dit advies bij de uitvoering van punt 5 van deze regeling ter kennis brengen van de gemeente en van de classis.*

Deputaten kerkelijke eenheid hebben de goedkeuringsaanvragen die vanuit de kerken binnenkwamen steeds getoetst aan deze voorwaarden. De woorden 'bezwaren op generaal-synodaal niveau' (in de zin 'dat bezwaren die op generaal-synodaal niveau het gestalte geven aan kerkelijke eenheid met de andere kerkgemeenschap in de weg staan in de plaatselijke situatie niet van kracht zijn') hebben wij opgevat als slaande op de binding aan de belijdenis en op vrouwelijke predikanten en/of ouderlingen. Dit zijn immers de punten die bij de landelijke samensprekingen met de NGK al sinds jaar en dag een belemmering vormen om stappen in de richting van kerkelijke eenheid te zetten. Series van landelijke deputatengesprekken tussen GKv en NGK cirkelden dan ook rondom deze thema's. Wanneer een plaatselijke verklaring van overeenstemming helder maakte dat beide gemeenten elkaar hadden gevonden inzake de binding aan de belijdenis en dat de

plaatselijke NGK geen vrouwelijke ambtsdragers kende (of wellicht wel het VOP-besluit ooit had aanvaard maar ter wille van de eenheid geen vrouwelijke ouderlingen aanstelde), meenden wij positief te kunnen adviseren over de aanvraag.

Wanneer echter in de plaatselijke NGK wel vrouwelijke ouderlingen functioneerden en men in onderling overleg van de plaatselijke GKv en NGK bijvoorbeeld had afgesproken dat deze zusters in combidiensten niet zouden optreden, meenden wij toch negatief te moeten adviseren over de aanvraag. Wij waren in dergelijke situaties van mening dat een landelijk bezwaar in de plaatselijke situatie werd verdoezeld.

Onze stellingname veroorzaakte meer dan eens onbegrip, boosheid, teleurstelling. Eerlijk gezegd viel een dergelijk advies ons als deputaten niet gemakkelijk, zeker als uit de stukken bleek dat de kerkelijke gesprekken zeer goed waren verlopen en men over en weer duidelijk de zegen van de Heer zei te hebben ervaren in de ontmoetingen.

In het overleg van sectie 2 eerst met CCS en daarna intern in de eigen algemene vergadering is de conclusie getrokken *dat het VOP-besluit niet op schriftkritische gronden is genomen*. Voor de onderbouwing van deze conclusie verwijzen wij naar hoofdstuk 4 van dit rapport.

Wanneer de generale synode deze conclusie overneemt, is het punt vrouwelijke predikanten en/of ouderlingen binnen een NGK-gemeente niet langer een gegrond bezwaar.

Wij beogen hier niet de regel van paragraaf 6 uit bovengenoemde Regeling te veranderen.

Wij beogen wel dat, wanneer de GS de conclusie *dat het VOP-besluit niet op schriftkritische gronden is genomen* overneemt, bij de toepassing van de betreffende regel niet meer gedacht behoeft te worden aan dit thema.

## 8.6 Amersfoort-West

Met de kerk van Amersfoort-West is overleg gevoerd met betrekking tot de opdracht van de GS Harderwijk om Amersfoort-West voort te helpen in de vragen aan de GS van Harderwijk voorgelegd voor wat betreft de vorming van zgn. eenheidsgemeenten.

### Voorgeschiedenis

In een samenwerkingssituatie van CGK (één gemeente) en GKv (de gezamenlijke kerken van Amersfoort, gedelegeerd aan Amersfoort-West) zijn inmiddels twee wijk-gemeentes gevormd, Grace Church (Engelstalig) en Oase (Arabisch), die zich richten op allochtone Amersfoorters. Bij de instituering als zelfstandige kerk wil men deze kerk(en) hun binding aan beide kerkverbanden laten behouden, maar de bestaande vorm van de samenwerkingsgemeente voldoet hiervoor niet. Er is geen sprake van twee gemeentedelen. Men kon in Amersfoort goed uit de voeten met het aan de GS Zwolle-Zuid 2008 voorgestelde concept van de eenheidsgemeente, maar de GS wees dit (algemene) voorstel af. Amersfoort-West vroeg revisie van dit besluit, maar de synode deed geen algemene uitspraak en gaf DKE opdracht Amersfoort voort te helpen.

### Bevindingen

Deputaten hebben Amersfoort-West meegedeeld de problematiek te herkennen en te begrijpen dat men zoekt naar een andere vorm dan die van de 'traditionele' samenwerkingsgemeente. DKE is van mening dat de besluitvorming door de GS-en daarvoor ook de ruimte geeft. Amersfoort-West heeft vervolgens toegezegd ondertussen concreter te gaan invullen welke aanvullingen of aanpassingen op de regeling zij in hun situatie nodig of nuttig achten. Daarbij werd duidelijk dat een aantal wensen niet te maken heeft met de situatie van kerkelijke eenheid, maar met het specifieke van zendingsgemeente zijn. Die vragen moeten worden besproken met andere deputaten en zo nodig besloten worden in afstemming met de classis. Amersfoort-West is ook meegedeeld dat er ook met de plaatselijke CGK en eventueel het CGK-kerkverband contact zal moeten zijn over dit onderwerp.

Vervolgens heeft DKE zich als volgt in principe uitgesproken: *DKE zijn van oordeel dat voor Grace Church en/of Oase, wanneer zij als zelfstandige kerk(en) geïnstitueerd is/zijn, andere regelingen opgesteld moeten worden dan die gelden voor een uit bestaande gemeenten ontstane samenwerkingsgemeente. Deze regelingen kunnen worden vastgesteld door de kerkenraad, na advies van DKE en met instemming van de classis.*

Overwegingen hiervoor

1. De GS Zwolle-Zuid 2008 sprak uit “dat kerken die bijzondere vormen van gemeentestichting begeleiden ten aanzien van de aansluiting bij een kerkverband zullen handelen naar de onder 4c genoemde regelingen, voor zover die in hun situatie van toepassing zijn”.
2. Zij overwoog daarbij: “in de situatie van gemeentestichting ligt het vormen van een samenwerkingsgemeente niet voor de hand”.
3. In de situatie in Amersfoort is dat zeker zo, en bepalingen over ‘een samenwerkingsgemeente blijft bestaan uit twee kerkdelen’ zijn hier dan ook niet van toepassing.
4. De GS Zwolle-Zuid 2008 overwoog verder: “Verwacht mag worden dat de kerken die deze gemeentestichting begeleiden ook in hun situatie rekening houden met genoemde onder 2”, dat wil zeggen: “eenheid die de Here plaatselijk en landelijk geeft moet niet op elkaar in mindering worden gebracht”. Daarmee gaf de GS een kader aan waarbinnen nieuwe vormen gezocht mogen worden.
5. De GS Harderwijk 2011 besloot DKE op te dragen “de kerk van Amersfoort-West voort te helpen in de vragen die in Amersfoort aan de orde zijn”, op grond van de overweging dat “de ontwikkelingen in Amersfoort tot dankbaarheid stemmen en kerkelijke steun verdienen”. Daadwerkelijke steun veronderstelt dat praktisch toe te passen antwoorden gegeven worden op de vragen die vanuit Amersfoort gesteld worden.
6. De GS Harderwijk 2011 gaf DKE daarbij de opdracht “zo nodig aanvullende regelingen voor te stellen aan de volgende generale synode”, vanuit de overweging dat “de bestaande regelingen steeds zijn te bezien in het licht van de verdere ontwikkelingen in samenwerkingsgemeentes en de besluitvorming door kerkenraden en classes. Deze kunnen herziening van de regelingen nodig maken”. Dit impliceert dat de GS ruimte ziet voor kerkenraden en classes om besluiten te nemen die verder gaan dan de huidige regelingen (welke besluiten dan aanleiding kunnen zijn om deze regelingen te herzien of aan te vullen).

Graag hadden deputaten u deze principe-uitspraak ter goedkeuring voorgelegd. Nader overleg met Amersfoort-West en vertegenwoordigers van de plaatselijke CGK, betrokken bij het kerkplantingsproject, en het CGK-kerkverband (classis en Deputaten Eenheid) wees echter uit dat een en ander binnen de CGK nog in het geheel niet aan de orde was geweest. Mede gezien het feit dat de zaak op dit moment minder urgent is omdat instituering op korte termijn niet te verwachten is, is daarop is gezamenlijk besloten om de kwestie voor te leggen aan het DeputatenOverleg Eenheid. Voordeel daarvan is ook dat ook de NGK wordt betrokken in het voorbereiden van een principe-besluit en eventuele regelingen. Wij stellen u daarom voor om DKE op te dragen deze zaak te blijven monitoren en resultaten van het overleg binnen DOE voor te leggen aan de volgende generale synode.

### **8.7 Landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen**

Over landelijke ontwikkelingen wordt gerapporteerd in hoofdstuk 7 van dit rapport.

### **8.8 Conceptbesluiten**

#### **Besluit 1:**

deputaten op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid.

**Besluit 2:**

deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid te bevorderen door:

- a. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
- b. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
- c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk;
- d. daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
- e. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid actief bij te dragen;
- f. desgevraagd kerken te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
- g. wanneer daar reden en ruimte voor is, één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a-e genoemde nadere uitwerking te geven.

**Besluit 3:**

deputaten op te dragen vanuit het oogpunt van kerkelijke eenheid landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

**Besluit 4:**

deputaten op te dragen het overleg van DOE inzake de speciale positie van geïnstitueerde gemeenten voortkomend uit kerkplantingsprojecten te volgen en resulterende voorstellen aan de komende generale synode voor te leggen.

## 9 Deputaten overleg eenheid

### 9.1 Inleiding

De DOE-groep is een werkgroep vanuit het Deputaatschap Eenheid van de CGK, het deputaatschap kerkelijke eenheid van de GKv en de Commissie voor Contact en Samenspreking van de NGK. Bij de afvaardiging is door de drie kerkverbanden ook gelet op kerkrechtelijke expertise.

De DOE-groep werkt onder verantwoordelijkheid van deze drie deputaatschappen<sup>3</sup>, die daarvoor mandaat hebben gekregen van de Generale Synodes<sup>4</sup>. De DOE-groep voert overleg, adviseert en ontwikkelt regelgeving met het oog op diverse vormen van plaatselijke eenheid, met als doel:

- a. versterking van plaatselijke samenwerking, organisatorisch en inhoudelijk;
- b. versterking van de relatie met de betrokken kerkverbanden;
- c. versterking van het proces van landelijke eenwording.

De DOE-groep voert regelmatig overleg met plaatselijke kerken op weg naar eenheid (het DOE-overleg) om de behoefte te peilen aan nieuwe regelgeving of verandering van de bestaande. Verder is de DOE-groep beschikbaar om kerken die op weg zijn naar een vorm van samenwerking van advies te dienen op het terrein van kerkrecht, kerkverband of organisatie.

Achtergrond voor deze rapportage ligt in het feit dat het de DOE-groep goed leek, dat er zo veel als mogelijk "uit één mond" over het werk van de DOE-groep wordt gerapporteerd aan de dit of volgend jaar te houden Generale Synodes.

---

<sup>3</sup> Waar in het vervolg sprake is van deputaatschappen wordt daarin ook de CCS begrepen

<sup>4</sup> Waar in het vervolg sprake is van Generale Synode, kan dit ook gelezen worden als Landelijke Vergadering



## 9.2 Samenstelling en vergaderingen

De DOE-groep was in verslagperiode als volgt samengesteld:

- ds. L.G. Compagnie, NGK predikant te Hengelo (O.) en lid van CCS;
- ds. T. Dijkema, GKv predikant te Enumatil en deputaat Kerkelijke Eenheid;
- ds. K. Muller, NGK predikant te Haarlemmermeer-Oostzijde en lid van de CCS;
- ds. M. Oppenhuizen, CGK predikant te Apeldoorn-Zuid en deputaat Eenheid;
- ds. D. Quant, CGK predikant te Huizen en deputaat Kerkorde/Kerkrecht;
- ds. W. van 't Spijker, CGK predikant te Hilversum-Centrum en deputaat Eenheid;
- ds. R.J. Vreugdenhil, GKv predikant te Lelystad en deputaat Kerkelijke Eenheid.

Ds. Van 't Spijker trad op als voorzitter; het (ambtelijk) secretariaat berustte bij ds. A.J. Minnema, Gebroeders Gootjesstraat 3, 9953 PV Baflo, 0595 789001, [secre.doegroep@solcon.nl](mailto:secre.doegroep@solcon.nl).

In de verslagperiode werd 8 keer vergaderd, vanaf oktober 2011 in deze samenstelling.

## 9.3 Werkzaamheden

### 9.3.1. Adviezen aan plaatselijke kerken

Vanuit verschillende plaatselijke samenwerkingssituaties werd DOE benaderd voor advies. Het betrof onder andere het aanvragen van financiële steun door een CGKV samenwerkingsgemeente. Daarbij deden zich problemen voor, die voornamelijk veroorzaakt werden door de verschillende richtlijnen en structuren van de steunverlenende instanties. DOE heeft opgeroepen tot contact en afstemming tussen (classicale) deputaten art. 11 (GKv) en de landelijke deputaten Onderlinge Bijstand en Advies (OB&A, CGK). Het is een goede zaak om deze problematiek in zijn algemeenheid bij de betreffende deputaten aan te kaarten met het advies om het in gezamenlijk overleg te regelen en het zo nodig aan de orde te stellen bij de generale synodes. Daartoe is deze zaak naast bovengenoemde deputaatschappen ook neergelegd bij de Commissie Steunbehoevende Kerken (CSK, NGK).

Via DKE kwam bij DOE de opdracht van de GS Harderwijk 2011 op tafel om voor de ICF Amersfoort een regeling te treffen, waardoor deze gemeente een plaats kan krijgen binnen één van de kerkverbanden.

De DOE-groep heeft hierover contact gehad met de GKv Amersfoort-West, die een adviesvraag m.b.t. ICF Oase en Grace Church had ingediend. Tijdens het concipiëren van dit rapport liepen die contacten nog. Zo ligt er een verzoek van de commissie 'Regeling relatie ICF Amersfoort tot twee kerkverbanden'. Dit is een commissie van de Ichthuskerk (CGK) en de Westerkerk (GKv) te Amersfoort, die samen fungeren als moederkerk van de multiculturele zendingsgemeente ICF Amersfoort.

### 9.3.2. Documenten

De DOE-groep heeft een 'Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente' vastgesteld. Deze handreiking is opgenomen in dit rapport als Bijlage 6.

### 9.3.3. DOE-overleg

Op 14 oktober 2011 is er weer een DOE-overleg geweest van samenwerkings- en samenwerkende gemeenten uit de drie kerkverbanden. De vergadering werd gehouden in Bunschoten – Spakenburg. Ruim 70 afgevaardigden bezochten de vergadering. Op deze vergadering werd een update gegeven van de ontwikkelingen en de besluiten van de generale synodes van CGK en GKv en de landelijke vergadering van de NGK over kerkelijke eenheid en samenwerking tussen plaatselijke kerken. Verder was er een uitwisseling van informatie uit de plaatselijke kerken. Aan de orde kwam onder andere de stichting van ICF Amersfoort. Ook werd de vraag gesteld naar de totaalvisie van DOE.

Naar aanleiding van dit DOE-overleg heeft de DOE-groep zich uitvoerig beraden over de opzet van deze bijeenkomsten. Dat resulteerde in de volgende cyclische opzet:

- Jaar 1: regionale bijeenkomsten in het kader van ontmoeting en uitwisseling (2012);
- Jaar 2: categoriale bijeenkomsten (2013);
- Jaar 3: een landelijke bijeenkomst (2014).

Het oorspronkelijke plan om de kerken in het najaar van 2012 uit te nodigen voor 8 regionale bijeenkomsten bleek te hoog gegrepen. Er zijn uiteindelijk 3 bijeenkomsten gehouden, in Heerenveen, Apeldoorn en Rotterdam. Onder andere aan de hand van een casus is van gedachten gewisseld over de vragen en moeiten die naar voren komen bij de vorming van samenwerkingsgemeenten. Concreet punt bijvoorbeeld: de pijn vanuit het verleden, veroorzaakt door de scheuring in de jaren 1967 en daarna. Verder: afvaardiging naar de classis door samenwerkingsgemeenten (niet altijd is afvaardiging over en weer mogelijk) en het omgaan met de verschillen in quota tussen de twee kerkverbanden.

#### 9.3.4. Website DOE

In de verslagperiode heeft de DOE-groep ook gewerkt aan het opzetten van een website 'Kerkelijke eenheid' onder de paraplu van de website van de GKv. De bedoeling is om alle documenten die relevant zijn voor kerkelijke eenheid en het vormen van samenwerkende gemeenten en samenwerkingsgemeenten daar onder te brengen, zodat deze documenten gemakkelijk beschikbaar zijn voor de kerken. Deze website is nog 'under construction'.

#### 9.3.5. Visieconferentie

Binnen DKE leefde de wens van een conferentie van de drie deputaatschappen om zich gezamenlijk te bezinnen op de actuele stand van zaken en de toekomst van kerkelijke eenheid. Welke visie hebben we hierop of moeten we gezamenlijk ontwikkelen? De DOE-groep heeft de organisatie van deze zogenoemde visieconferentie op zich genomen. De conferentie werd gehouden op vrijdag 19 april 2013 in de Immanuëlkerk te Bunschoten. Hoofdspreker was prof. dr. A. van de Beek. Zijn referaat had de titel '*Op weg naar eenheid*'<sup>5</sup>. Als coreferenten traden op prof. dr. J.W. Maris, prof. dr. B. Kamphuis en dr. A. van der Dussen. De conferentie kende verder een groepsbespreking en een plenaire evaluerende bespreking. Referaat en co-referaten gaven een 'helikopterview' over het veld van kerkelijke eenheid. Veiligheid, beleving en ambtelijk spreken waren kernbegrippen, waar ook in de bespreking op gereageerd werd. 'Laten we ons concentreren op de kern van wat samenbindt en laten we oog hebben voor de breedheid,' was de gedachte van de conferentiegangers.

### 9.4 Voorstellen

De DOE-groep draagt de volgende punten aan bij de deputaatschappen met het verzoek deze als voorstel te willen doorgeleiden naar de respectievelijke generale synodes/landelijke vergadering:

#### **Besluit 1:**

het werk van de DOE-groep te continueren.

Gronden:

1. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader de regelgeving van de drie kerkverbanden;
2. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn.

---

<sup>5</sup> In verkorte vorm gepubliceerd in het ND van 29 april 2013.

**Besluit 2:**

de "Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente" te aanvaarden.

Grond:

het document geeft samenwerkingsgemeenten een goede handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers, die zoveel als mogelijk is overeenstemt met de regelgeving op dit gebied binnen de 3 kerkverbanden.

## 10 Budget

Aan deputaten F&B werd het volgende financiële overzicht gepresenteerd met het oog op de begroting voor de komende periode:

Financieel overzicht:

jaar	budget	verbruikt
2005	€ 6.810,--	€ 3.912,--
2006	€ 10.000,--	€ 13.974,--
2007	€ 10.000,--	€ 10.226,--
2008	€ 7.000,--	€ 4.774,--
2009	€ 12.000,--	€ 10.598,--
2010	€ 12.000,--	€ 12.328,--
2011	€ 7.000,--	€ 6.816,--
2012	€ 12.500,--	€ 9.378,--
2013	€ 12.500,--	
2014	€ 7.500,--	

Toelichting bij de verschillen per jaar:

1. In de jaren waarin de GS vergadert (2005, 2008, 2011) zijn er relatief minder activiteiten van deputaten. In de twee jaren voorafgaand aan een GS vinden de meeste activiteiten plaats en worden ook conferenties gehouden.
2. In 2010 vond de eerste Nationale Synode plaats die op het moment van het opstellen van het budget nog niet in zicht was. Voor deelname werd (achteraf) een bijdrage van € 2.500,-- gevraagd.
3. In 2012 vonden geen bijeenkomsten / conferenties plaats.
4. In 2013 is er weer een Nationale Synode en zullen er naar verwachting in het najaar ook een aantal regionale conferenties voor de kerken worden belegd.

In de afgelopen periode was het aantal deputaten gestegen van 13 naar 14 en werd de post reiskosten nadelig beïnvloed door een grote regionale spreiding van deputaten. Ook is het werk toegenomen. Deputaten doen alle mogelijke moeite om de kosten binnen de perken te houden. Daarmee slagen zij er in om meestal binnen het toegekende budget te blijven. Wij hopen dat te blijven doen.

**Begroting**

Na overleg met deputaten F&B en gelet op de spanning die er de afgelopen jaren is gekomen op het quotum hebben wij onze jaarbudgetten ontdaan van een jaarlijkse veiligheidsmarge. Daarbij gaan wij er vanuit dat een eventueel tegenvallend resultaat in een jaar kan worden gecompenseerd met meevallende resultaten in andere jaren binnen de totale budgetperiode. Op basis van bovenstaande gegevens begroten wij de kosten voor de komende jaren als volgt:

jaar	begroting
2013	€ 12.500,--*
2014	€ 7.500,--*
2015	€ 12.000,--
2016	€ 12.000,--
2017	€ 7.000,--

Op het moment van vaststelling van het rapport was over deze bijgestelde begroting nog geen reactie van deputaten F&B ontvangen.

\* vastgesteld door de GS Harderwijk 2011-2012

## **1 Besluiten Generale Synode Harderwijk 2011-2012**

### **Algemene opdrachten**

#### **Besluit 1:**

deputaten decharge te verlenen.

#### **Besluit 2:**

deputaten op te dragen vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

Grond:

het is belangrijk te streven naar samenwerking die kerkelijke eenheid als doel heeft, maar daarnaast is het van belang ruimte te maken voor contactoefening die die pretentie (nog) niet heeft. Van dit laatste kan zowel naar andere kerken als naar buiten een positief signaal uitgaan. Beide kunnen worden gezien als invulling van de opdracht en de belofte uit Johannes 17, elk op eigen niveau.

#### **Besluit 3:**

deputaten op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober aandacht te geven aan voorbede voor de kerkelijke eenheid.

#### **Besluit 4:**

deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid te bevorderen door:

- a. de beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
- b. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
- c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk;
- d. daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
- e. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid actief bij te dragen;
- f. desgevraagd kerken te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
- g. wanneer daar reden en ruimte voor is, één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a-e genoemde nadere uitwerking te geven.

### **Contacten met de Hersteld Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken (hersteld)**

#### **Besluit 1:**

deputaten op te dragen:

- a. de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk (HHK) voort te zetten met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact;
- b. deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te voeren.

Gronden:

1. de gebleken herkenning tussen de GKv en de HHK rechtvaardigt de voortgang van de gesprekken die op gang gekomen zijn;
2. het past in het beleid van de GS om er naar te streven, dat de contacten met de HHK gezamenlijk met de CGK worden onderhouden.

**Besluit 2:**

- a. kennis te nemen van de brief van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (hersteld) d.d. 21 mei 2010;
- b. met verdriet te berusten in de afwijzende houding die hierin doorklinkt en niet meer inhoudelijk te reageren op dit schrijven.

Grond:

sinds 2006 is er in de contacten met de GKh geen enkele vooruitgang geboekt. Daarom is het op dit moment niet zinvol om inhoudelijk te reageren.

**Participatie Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte (COGG)****Besluit 1:**

te blijven participeren in het COGG op basis van de doelen die de Generale Synode Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op deze manier mee te werken aan een verdere uitbouw en verdieping van het COGG als platform voor gereformeerde belijders.

Grond:

het is mogelijk om de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 stelde na te streven binnen het kader van het COGG.

**Besluit 2:**

aan DKE op te dragen uit hun midden tenminste drie personen aan te wijzen die de Gereformeerde Kerken vertegenwoordigen in het COGG.

Grond:

participatie in het COGG past binnen de taakstelling van DKE. Het is daarom logisch dat de vertegenwoordiging in het COGG vanuit DKE bemand wordt, conform opdracht en mandaat van de synode.

**Besluit 3:**

de deelname in het COGG in de periode tot de volgende synode te evalueren en daarover te rapporteren aan de synode.

Grond:

participatie in het COGG dient voor elke synode geëvalueerd te worden. Op basis van rapportage door DKE besluit de synode tot deelname voor een volgende periode.

**Contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK)****Besluit 1:**

uit te spreken:

- a. dankbaar te zijn jegens de Heer van de kerk, voor de groeiende toenadering en samenwerking in veel plaatselijke gemeenten en voor het (weer) aangaan van contacten tussen verschillende plaatselijke kerken;
- b. de notitie 'Katholiciteit en Eenheid' te ontvangen als een goede handreiking om plaatselijke contacten aan te gaan en uit te bouwen;
- c. dankbaar te zijn voor de besluitvorming van de Generale Synode van de CGK 2010 en de aanpassing van bijlage 8 van hun Kerkorde die het mogelijk maakt dat alle GKv-predikanten kunnen worden uitgenodigd om voor te gaan in CGK-kerkdiensten;
- d. dat predikanten van de CGK bevoegd zijn tot de bediening van Woord en sacramenten, tot de dienst van de gebeden en tot de kerkelijke bevestiging van een huwelijk in een kerkdienst van een GKv-kerk, mits op uitnodiging van de kerkenraad van die gemeente;
- e. dat GKv-predikanten die door CGK-kerkenraden worden uitgenodigd voor te gaan in een kerkdienst de bewilliging van hun eigen kerkenraad behoeven;
- f. dat de GKv biddend, vanuit de roeping tot eenheid, de weg naar kerkelijke eenheid met de CGK willen vervolgen.

**Besluit 2:**

aan deputaten de volgende opdrachten te geven:

- a. met Deputaten Eenheid van de CGK samen te werken in het voluit stimuleren en faciliteren van samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven op plaatselijk niveau;
- b. daartoe het gesprek over de prediking, visie op de gemeente, visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning binnen de plaatselijke kerken en eventueel op regionaal niveau te blijven stimuleren en begeleiden;
- c. zo nodig overlegsamenkomsten te beleggen van kerken die kanselruil of andere vormen van samenwerking kennen; dit in samenwerking met het Deputaten Overleg Eenheid;
- d. indien nodig, samen met Deputaten Eenheid van de CGK door te spreken over wat kerkelijke eenheid inhoudt, wat de Heer op dit gebied van ons vraagt en wat Hij ons geeft, en hoe breed de kerk van Christus mag zijn.

Gronden:

1. de opdrachten passen bij het doel, te streven naar kerkelijke eenheid;
2. het blijft van belang op plaatselijk en regionaal niveau de contacten tussen de kerken te stimuleren en waar mogelijk in gang te zetten en te begeleiden;
3. daarnaast blijft het van belang ook landelijk het gesprek over eenheid te blijven voeren, vanuit het geloof aan de katholiciteit van de kerk.

**Besluit 3:**

De 'Regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Christelijke Gereformeerde Kerk' sub 5 aan te vullen tot:

*Wanneer de kerkenraad de tijd gekomen acht voor daadwerkelijke kanselruil, gezamenlijke erediensten of gezamenlijke avondmaalsvieringen, zal hij daarvoor de instemming van de gemeente en de goedkeuring van de classis vragen en van het resultaat mededeling doen aan Deputaten Kerkelijke Eenheid van de Generale Synode.*

Grond:

deputaten dienen op de hoogte te blijven van wezenlijke beleidsbeslissingen op plaatselijk niveau.

**Participatie Nationale Synode en Raad van Kerken****Besluit 1:**

- a.
  1. de deelname van deputaten kerkelijke eenheid aan de Nationale Synode/Protestants Forum te Dordrecht goed te keuren;
  2. de bezwaren van de kerken te Ten Boer en Bunschoten-Oost tegen deelname niet toe te stemmen;
- b. deputaten op te dragen:
  1. de ontwikkelingen rond de Nationale Synode/Protestants Forum te volgen en met een delegatie daar aan deel te nemen, met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken;
  2. daarbij het katholieke-gereformeerde belijden naar de Schriften in te brengen;
  3. aan de volgende GS rapport uit te brengen van hun beleid en bevindingen in dezen.

Gronden:

1. omdat in 2008 een Nationale Synode achter de horizon lag en een eventuele deelname niet op de tafel van de GS Zwolle-Zuid kon komen, lag het in de bevoegdheid van DKE binnen het kader van hun opdracht kerkelijke ontwikkelingen te verkennen en de uitnodiging te aanvaarden. Zij hebben daarbij duidelijk gemaakt dat de GKv-delegatie niet officieel namens de kerken afgevaardigd was;
2. de teksten die door de organisatie van de Nationale Synode zijn verspreid, gaven geen reden om aan te nemen dat op de bijeenkomst gezocht zou moeten worden naar een eenheid die niet op de Schrift is gebaseerd;

3. het door de organisatie gepresenteerde Credo is niet bedoeld als vervanging van de gereformeerde belijdenisgeschriften. Het is als spontaan geloofsgetuigenis een eigentijdse verwoording van wat de ondertekenaars verbindt. Het is bovendien bedoeld als 'groeitext', die op zichzelf beoordeeld behoort te worden;
4. de grote kerkelijke verdeeldheid is niet ontkend of verdoezeld. De bedoeling was wel om elkaar te ontmoeten, om te ontdekken wat samenbindt en om te komen tot een waardevol en noodzakelijk gezamenlijk signaal naar de ontkerstende samenleving;
5. deelname aan de Nationale Synode past in een in de 'Nadere verantwoording door DKE' beargumenteerde gewijzigde opstelling, waarbij – in plaats van pas met anderen spreken als je het (bijna) overal over eens bent – het contact met andere (protestantse) kerken vrijmoedig en onbekommerd wordt aangegaan, zonder dat kerkelijke eenheid direct als doel wordt nagestreefd, en waar mogelijk een recht getuigenis van de waarheid gegeven kan worden.

#### **Besluit 2:**

deputaten op te dragen:

- a. zo mogelijk samen met de CGK en de NGK de mogelijkheden tot associatie met de Raad van Kerken (RvK) in Nederland te onderzoeken;
- b. hierover aan de eerstvolgende GS te rapporteren en tevens te adviseren of een associatie wenselijk is.

Gronden:

1. de wijzigingen in de statuten van de RvK en de gewijzigde opstelling van de RvK lijken toenadering minder dan voorheen in de weg te staan;
2. op lokaal niveau wordt op grote schaal deelgenomen aan plaatselijk interkerkelijk overleg;
3. eventuele associatie met de RvK kan passen binnen een beleid waarin soms niet direct kerkelijke eenheid, maar wel kerkelijk contact als doel wordt nagestreefd.

### **Contacten met de NGK**

#### **Besluit 1:**

met dankbaarheid kennis te nemen van de rapportage over de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de NGK en de resultaten daarvan zoals die in de twee bijlagen beschreven staan (Notitie over de leer van de doop, de heilige Geest en de kerk en het avondmaal, Notitie over hermeneutische uitgangspunten).

Grond:

de beide documenten getuigen ervan dat de bereikte overeenstemming over de binding aan de belijdenis op de genoemde onderwerpen een vruchtbare grond vormt voor het doorgaande gesprek over de omgang met concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis en over de zaak van de vrouw in het ambt.

#### **Besluit 2:**

met begrip kennis te nemen van het feit dat geen gesprek heeft plaats gevonden over het classicale-regionale overleg over concrete zaken van leer en leven.

Grond:

door de vernieuwde samenstelling van het deputaatschap en de uitkomsten van het beraad op de vorige synode is terecht prioriteit gegeven aan de onder besluit 1 genoemde onderwerpen.



**Besluit 3:**

aan deputaten kerkelijke eenheid de opdracht te geven de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de NGK voort te zetten. Het gesprek dient zich vooral te richten op de zaak van de vrouw in het ambt en de wijze waarop in de plaatselijke kerken aan de binding aan de belijdenis vorm wordt gegeven.

Gronden:

1. de documenten over de binding aan de belijdenis en de hermeneutiek geven voldoende aanleiding en vertrouwen om de gesprekken met de NGK voort te zetten, in de biddende verwachting dat in de nabije toekomst de gesprekken gericht kunnen worden op kerkelijke eenheid;
2. binding aan de belijdenis is voor beide kerkverbanden een aangelegen punt. In de gesprekken mogen we als kerken elkaar bevragen op dit punt en op de manier hoe we omgaan met mogelijke afwijking van de belijdenis;
3. de belemmering die er ligt vanwege het besluit van de NGK om de ambten voor de zusters in de gemeente open te stellen, ligt er nog steeds; wel is vooruitgang geboekt in het gesprek over de achterliggende omgang met de heilige Schrift, in Schriftuitleg en Schriftverstaan; dit geeft voldoende vertrouwen om over deze belemmering verder door te spreken.

**DOE-overleg****Besluit 1:**

het werk van de DOE-groep te continueren.

**Besluit 2:**

het gewijzigde "Constituerende document" te aanvaarden.

**Besluit 3:**

van het "Model voor de vorming van een samenwerkingsgemeente" en van de "Handreiking uitnodigings- en toelatingsbeleid bij de kerkelijke viering van de maaltijd van de Heer" met instemming kennis te nemen.

**Amersfoort-West****Besluit 1:**

- a. voor wat betreft de vorming van zgn. eenheidsgemeenten de brief in handen van DKE te leggen met de opdracht:
  1. de kerk van Amersfoort-West voort te helpen in de vragen die in Amersfoort aan de orde zijn;
  2. zo nodig aanvullende regelingen voor te stellen aan de volgende generale synode;
- b. voor wat betreft een eventuele aparte status van zogenaamde zendingsgemeenten in het kerkverband de kerkenraad te verwijzen naar de classis.

Gronden:

1. de ontwikkelingen in Amersfoort stemmen tot dankbaarheid en verdienen kerkelijke steun; deze kan het best via een adviestraject van DKE geboden worden;
2. de bestaande regelingen zijn steeds te bezien in het licht van de verdere ontwikkelingen in samenwerkingsgemeenten en de besluitvorming door kerkenraden en classes. Deze kunnen herziening van de regelingen nodig maken;
3. het geven van een aparte status aan zendingsgemeenten en/of internationale gemeenten is een andere en nieuwe zaak, die allereerst op classicaal niveau dient te worden behandeld en waarover – wanneer men dat nodig oordeelt – alleen in de kerkelijke weg een generaal-synodaal besluit kan worden gevraagd.

## 2 Voorstellen beleid en nieuwe opdrachten

### Algemene opdrachten

#### Besluit 1:

deputaten op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid.

#### Besluit 2:

deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid te bevorderen door:

- a. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
- b. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
- c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk;
- d. daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
- e. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid actief bij te dragen;
- f. desgevraagd kerken te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
- g. wanneer daar reden en ruimte voor is, één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a-e genoemde nadere uitwerking te geven.

#### Besluit 3:

deputaten op te dragen vanuit het oogpunt van kerkelijke eenheid landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

#### Besluit 4:

deputaten op te dragen het overleg van DOE inzake de speciale positie van geïnstitueerde gemeenten voortkomend uit kerkplantingsprojecten te volgen en resulterende voorstellen aan de komende generale synode voor te leggen.

### Contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK)

#### Besluit 1:

de opdracht te continueren om samen met de deputaten van de CGK samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de CGK op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren.

#### Besluit 2:

deputaten op te dragen om het gesprek over de prediking en in samenhang daarmee de visie op de gemeente, visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning waar mogelijk regionaal te stimuleren en –indien dat gewenst wordt- te faciliteren.

#### Besluit 3:

deputaten op te dragen zich samen met Deputaten van de CGK te bezinnen op de vraag hoe de landelijke organisatie van beide kerkverbanden in de toekomst vorm moet krijgen.

## **Contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK)**

### **Besluit 1:**

met blijdschap kennis te nemen van de rapportage over de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de NGK en de resultaten daarvan zoals die verwoord zijn in het rapport en met name in de notitie Tweede Overeenstemming.

### **Grond:**

de rapportage geeft er blijk van, dat de gesprekken over de hermeneutiek en de binding aan de belijdenis een duidelijke eensgezindheid tonen, die o.a. zichtbaar wordt in de notitie Tweede Overeenstemming.

### **Besluit 2:**

uit te spreken dat door de overeenstemming in de gesprekken over hermeneutiek de belemmering die er lag vanwege het besluit van de NGK om de ambten voor de zusters der gemeente open te stellen, is weggenomen.

### **Grond:**

ondanks het verschil in praktische uitkomsten ten aanzien van de vrouw in het ambt, is gebleken dat we als kerken elkaar vertrouwen kunnen geven inzake de erkenning en aanvaarding van het gezag van de Heilige Schrift.

### **Besluit 3:**

de contacten met de NGK voort te zetten en over te gaan van gesprekken naar samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid.

### **Grond:**

Nu de belangrijkste belemmering is weggenomen, ligt de weg naar samensprekingen over daadwerkelijke kerkelijke eenheid open.

## **Contacten met de Hersteld Hervormde Kerk**

### **Besluit 1:**

de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten in een broederlijke sfeer met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact.

### **Besluit 2:**

deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te blijven voeren.

## **Contacten met het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG)**

### **Besluit 1:**

te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op deze manier mee te werken aan een verdere uitbouw en verdieping van het COGG als platform voor gereformeerde belijders.

### **Besluit 2:**

de deelname in het COGG in de periode tot de volgende synode te evalueren en daarover te rapporteren aan de synode.

## **Raad van Kerken**

### **Besluit 1:**

deputaten toestemming te geven deel te nemen aan beraadsgroepen binnen de RvK.

**Besluit 2:**

de bevindingen samen met CGK en NGK te evalueren en daarover rapporteren aan de volgende synode.

*Gronden:*

1. deputaten hebben voldaan aan hun opdracht samen met CGK en NGK te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van associatie met de RvK. Zij hebben gezamenlijk een vorm gevonden om inhoudelijk te participeren; deze vorm doet recht aan eigen overtuiging en komt tegemoet aan de wenselijkheid tot participatie;
2. op lokaal niveau wordt op grote schaal deelgenomen aan plaatselijk interkerkelijk overleg;
3. deelname aan beraadgroepen kan passen binnen een beleid waarin soms niet direct kerkelijke eenheid, maar wel kerkelijk contact als doel wordt nagestreefd.

**Protestantse Kerk Nederland****Besluit 1:**

goed te keuren dat deputaten zijn ingegaan op de uitnodiging van de PKN.

**Besluit 2:**

deputaten opdracht te geven het gesprek voort te zetten en daarbij te bezien of die voortzetting zinvol is uit het oogpunt van kerkelijke eenheid dan wel kerkelijk contact, en over hun bevindingen te rapporteren aan de volgende GS.

*Gronden:*

1. de GS van Harderwijk gaf deputaten opdracht de landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren;
2. het is belangrijk te streven naar samenwerking die kerkelijke eenheid als doel heeft, maar daarnaast is het van belang ruimte te maken voor contactoefening die deze pretentie (nog) niet heeft. Van dit laatste kan zowel naar andere kerken als naar buiten een positief signaal uitgaan. Beide kunnen worden gezien als invulling van de opdracht en de belofte uit Johannes 17, elk op eigen niveau.

**Nationale Synode (Protestants Forum)****Besluit 1:**

deputaten op te dragen de ontwikkelingen rond de Nationale Synode/Protestants Forum te blijven volgen en waar mogelijk deel te nemen aan activiteiten die door haar worden georganiseerd, met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken.

**Besluit 2:**

daarbij het katholiek-gereformeerde belijden naar de Schriften in te brengen;

**Besluit 3:**

aan de volgende synode rapport uit te brengen van hun beleid en bevindingen in dezen.

*Gronden:*

1. de Nationale Synode/Protestants Forum is een langjarig project, dat is geïnitieerd 'om duidelijk te maken dat de verdeeldheid van de christenen in ons land hen pijn doet en een belemmering vormt voor het getuigenis van het Evangelie in de samenleving'. De Nationale Synode werkt toe naar een herdenking in 2018/19 van de dan 400 jaar geleden gehouden Nationale Synode in Dordrecht.

2. Doel van de Nationale Synode is voor alles 'luisteren naar en spreken met elkaar vanuit ons toebehoren aan Christus (1 Korintiërs 12:12)'. Daarbij is de blik ook gericht op de samenleving, die voor een groot deel bestaat uit mensen die geen oriëntatie (meer) hebben.
3. Het organiseren en voeren van geloofsgesprekken verspreid over het land, en deelname aan de tweede editie van de Nationale Synode, hebben bijgedragen bij aan het onder 2 genoemde doel en aan realisering van de opdracht zoals die door de GS Harderwijk aan Deputaten is verstrekt.
4. Deelname aan de Nationale Synode past nog steeds in de door DKE ten behoeve van de GS Harderwijk beargumenteerde opstelling, 'waarbij – in plaats van met anderen spreken als je het (bijna) overal over eens bent – het contact met andere (protestantse) kerken vrijmoedig en onbekommerd wordt aangegaan, zonder dat kerkelijke eenheid direct als doel wordt nagestreefd, en waar mogelijk een recht getuigenis van de waarheid gegeven kan worden'.

### **DeputatenOverleg Eenheid**

#### **Besluit 1:**

het werk van de DOE-groep te continueren.

Gronden:

1. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader de regelgeving van de drie kerkverbanden;
2. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn.

#### **Besluit 2:**

de "Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente " te aanvaarden.

Grond:

het document geeft samenwerkingsgemeenten een goede handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers, die zoveel als mogelijk is overeenstemt met de regelgeving op dit gebied binnen de 3 kerkverbanden.

## **3 Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden**

Primi:

ds. A. de Braak, Hardenberg	2020
ds. J.M. Burger, Franeker	2017
ds. T. Dijkema, Enumatil	2020
N.M. Kramer, Capelle aan den IJssel	2017
ds. D.W.L. Krol, Terneuzen	2017
H.J. Messelink, Zwolle	2017
J. de Meij, Wezep	2014
ds. R. Prins, Buitenpost	2020
J.A. Schelling, Bunschoten-Spakenburg	2017
F.H. Tijssen, Barneveld	2014
ds. R.J. Vreugdenhil, Lelystad	2017
ds. J. Wesseling, Putten	2017
O. Westra, Zwolle	2017
ds. A.J. van Zuijlekom, Dordrecht	2017

Secundus:

P.H. van der Kolk, Hoogland

## 4 Brief aan de Raad van Kerken januari 2013

Deputaten eenheid gereformeerde belijders in Nederland van de Christelijke Gereformeerde Kerken

Deputaten kerkelijke eenheid van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt  
Commissie Contact en Samenspreking van de Landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken

Aan de Raad van Kerken in Nederland  
Amersfoort

Januari 2013

Medechristenen,

De generale synode van de CGK, de generale synode van de GKv en de Landelijke vergadering van de NGK hebben aan hun bovengenoemde werkgroepen de opdracht gegeven hen van advies te dienen inzake de uitnodiging aan deze kerken lid of geassocieerd lid van de Raad van Kerken te worden.

Als werkgroepen hebben wij een gezamenlijk standpunt bepaald om dienovereenkomstig onze kerkelijke vergaderingen te adviseren een besluit te nemen.

Wij zijn tot een voorlopige standpuntbepaling gekomen door:

1. het beleidsplan van de Raad van Kerken voor 2012-2016 te bestuderen.
2. het rapport dat ds. D. v.d. Zwaag, die de CGK, het kandidaat lid van de Raad sinds 2010 vertegenwoordigde, aan ons uitbracht over de vergaderingen die hij bijwoonde.

Voor de duidelijkheid is het gewenst vooraf te vermelden dat de CGK, GKv en de NGK tot nu toe uitsluitend oecumenische contacten zoeken met kerken die instemmen met de gereformeerde belijdenis. Zo is de 'kleine oecumene' ontstaan, het zoeken van samenwerking en eenwording tussen deze drie kerken. Als werkgroepen hebben wij vooral een taak op dit terrein, met daarnaast contacten met andere kerken van gereformeerd belijden.

Het is nieuw, dat wij als werkgroepen op verzoek van onze kerken ons verdiepen in een verzoek als dat van u.

Sommige passages in uw beleidsplan hebben we met instemming gelezen, vooral:

- de formulering van de grondslag;
- het spreken over eenheid in de Geest als een gave van God;
- de pijn van de verscheurdheid tussen veel christelijke kerken, waarvan het ontbreken van de 'eucharistische gemeenschap' een teken is;
- het verlangen te zoeken naar eenheid;
- missionaire presentie in getuigenis en dienst.

De uitwerking van deze punten hebben we echter op onderdelen als teleurstellend ervaren. De geestelijke eenheid - de eenheid (van het geloof) in Christus - komt volgens ons in de uitwerking, het zoeken naar eenheid en in de bezinning op de 'eucharistische beleving' niet tot haar recht.

In heel het stuk valt alle nadruk op de groei en versterking van de oecumenische beweging, met het doel zoveel mogelijk samen te doen voor de samenleving. Naar ons inzicht zouden vanuit de nieuwtestamentische gegevens over de gemeente van Christus de positieve aspecten uit uw plan, die wij instemmend citeerden, een veel sterker uitwerking moeten krijgen.

Als het gaat over de kerkelijke gebrokenheid, wordt weliswaar gesproken over de schuld van christenen en de noodzaak van boete en bekering. Maar juist in dat licht ervaren wij het als versluitend voor de kerkscheuringen vooral te wijzen op de beslissende rol van bijzondere

historische omstandigheden en cultuurverschillen. Al hebben die (te) vaak een grote rol gespeeld, er zijn toch ook wezenlijke verschillen. Het zou vruchtbaarder zijn die verschillen eerlijk te benoemen en ze (samen) tegen het licht van het evangelie te houden; ook in de bezinning op de 'eucharistische beleving'.

Er zijn meer punten die ons moeite geven, onder andere de wijze waarop u spreekt over de drie 'Abrahamitische godsdiensten'. Wij hebben geen probleem met het voornemen Joden en moslims te ontmoeten en met hen in gesprek te gaan, maar we missen het voornemen tegenover Joden en moslims te getuigen dat Jezus de Christus is.

Wat uw grote openheid voor nieuwe vormen van spiritualiteit en religieus beleven betreft, merken we op dat we niet al het nieuwe op dit terrein afwijzen. Maar het is onze overtuiging dat het NT om geestelijk onderscheidingsvermogen vraagt. Daarbij denken wij primair niet aan het advies van Gamaliël, maar eerder aan Galaten 1, waarin een ander evangelie wordt afgewezen.

We stemmen ermee in dat het funest is als er in de samenleving een 'wij' tegenover 'zij' denken is. Het is goed dat de Raad van Kerken zijn stem daartegen verheft. Dat is echter niet de eerste taak van de kerk. Zij mag er bovendien van getuigen dat er door het geloof in Christus een eenheid is. Dat is een exclusieve inclusiviteit, maar die wel alle mensen en heel de wereld op het oog heeft.

Aan de kerk is de verkondiging van de verzoening toevertrouwd: verzoening met God en tussen mensen. Wij missen in uw stuk de verzoening van mensen met God, waarmee naar onze overtuiging de verzoening tussen christenen onderling, maar ook van mensen en culturen onderling, onverbreekelijk samenhangt.

Uw plan geeft grote aandacht aan het maatschappelijke, het politieke debat, het milieu, duurzaamheid en rechtvaardigheid. Vanuit christelijk oogpunt zijn dat belangrijke vraagstukken waaraan in onze kerken vaak te weinig aandacht is gegeven. Daarin is echter een kentering te bespeuren. Wat dat betreft valt er voor ons van de Raad van Kerken te leren. Anderzijds kennen we een zekere beduchtheid voor acties op dit gebied vanwege de mogelijkheid dat die niet of onvoldoende worden gevoed vanuit de verzoening met God.

Onze conclusie is: de formeel juiste grondslag van de Raad van Kerken krijgt een uitwerking die voor ons, die de gereformeerde belijdenis als een Bijbelse uitwerking van die belijdenis zien, daar principiële te weinig mee in overeenstemming is.

Op grond hiervan zal het u niet bevreemden dat wij overwegen onze kerken te adviseren geen (geassocieerd) lid van de Raad van Kerken te worden.

Een geassocieerd lid kan weliswaar van bepaalde standpunten afstand nemen. Maar is daar in de praktijk wel voldoende mogelijkheid voor? En zullen bij een afwijkend standpunt kerkleden en buitenstaanders deze leden toch niet associëren met de Raad van Kerken?

Bij al deze overwegingen is er ook nog een praktisch punt, waarop wij zowel in het beleidsplan als in de verslaggeving van ds. Van der Zwaag stuitten. In de ambitieuze plannen van de Raad worden van de lidkerken veel menskracht en middelen gevraagd, nog meer dan voorheen. Onze kerken hebben echter ook met krimp te maken, en hebben daardoor voor het werk in de plaatselijke gemeenten meer dan eens te weinig mensen en financiën. Dat maakt het moeilijk op de kerken een beroep te doen mensen en financiën voor het werk van de Raad van Kerken beschikbaar te stellen.

Behalve deze overwegingen hebben we ook het volgende overwogen:

- de tijd waarin we leven vraagt meer dan ooit, zoveel mogelijk, als christenen gezamenlijk op te trekken;
- het is goed elkaar te ontmoeten, naar elkaar te luisteren en van elkaar te leren;
- mogelijk kunnen we op deelgebieden al eensgezind optrekken;
- de Raad van Kerken is bij de overheid de vertegenwoordiger van de christenheid in Nederland;

Vanwege deze overwegingen achten wij enige vorm van contact gewenst; oecumene op een 'lager' niveau. Daarom zenden wij u in dit stadium deze brief om u het volgende voorstel te doen:

de Raad van Kerken gaat een partnerrelatie aan met de drie kerken van de kleine oecumene, de CGK, GKv en de NGK, waarin de bovengenoemde elementen een plaats kunnen krijgen.

Dit voorstel willen wij graag met u bespreken voordat wij onze generale synodes en de landelijke vergadering daarover adviseren.

Wij wensen u van harte Gods zegen toe op al uw werk.

Een hartelijke groet.

Namens deputaten CGK  
 Namens deputaten GKv  
 Namens commissie NGK.

### **Brief van Raad van Kerken maart 2013**

Aan Deputaten Kerkelijke Eenheid  
 van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt  
 Aan de Commissie voor Contact en Samenspreking  
 van de Nederlands Gereformeerde Kerken  
 Aan het Deputaatschap voor de Eenheid van de  
 Gereformeerde Belijders in Nederland

P/a ds. J.L. de Jong  
 Bikkersweg 5  
 3752 WV BUNSCHOTEN-SPAKENBURG

Amersfoort, 27 maart 2013  
 RvK/K/21  
 Betreft: uw schrijven van 23 januari 2013

Medechristenen.

In een onlangs gehouden moderamenvergadering hebben we uitvoerig gesproken over uw brief van 23 januari jl. De brief geeft op vele punten herkenning en bevestigt ons in het besef dat we ons over en weer met elkaar verwant weten in het geloof in Christus als Heer en Heiland. Tegelijk zijn er in uw brief ook vervreemdende elementen, die wellicht verder besproken kunnen worden, omdat de gemeenschap van de kerken verenigd in de Raad zich in

de achterliggende jaren verder heeft ontwikkeld en omdat we vermoeden dat door u aangereikte typeringens soms ook wel wat al te scherp zijn aangezet, c.q. deels niet alleen voorhanden zijn binnen andere kerken maar wellicht ook spelen binnen uw eigen gemeenschap. We zouden dat graag in een verder persoonlijk gesprek met u willen verkennen.

In de brief vinden we een constructieve grondtoon, waarbij u creatief naar een weg zoekt om de onderlinge kennismaking te verdiepen en te verstevigen. Wij willen graag op dat punt met u meedenken, bijvoorbeeld door verdere praktische afstemmingen in beeld te brengen en door

te kijken of het tegelijk mogelijk is om de onderlinge organisatorische verbindingen eenduidig

te houden. We realiseren ons daarbij met u dat het daarbij ook van belang is wezenlijke



verschillen onder kerken eerlijk te benoemen, zonder daarbij te willen inboeten aan de krachtige wens het gezamenlijk getuigenis uit te bouwen en de gezamenlijke lofprijzing invulling te geven.

We kunnen ons alternatieven voorstellen bij uw suggestie om een 'partnerrelatie aan te gaan' als kerken van de kleine oecumene met de Raad van Kerken. Zoals u weet ontmoeten we elkaar al bijna tien jaar in de context van het Beraad van Kerken, waar ook het COGG in participeert en via de Evangelische Alliantie, waarmee we een strategische alliantie hebben gesloten, zijn we ook verbonden met een deel van uw achterban. Individuele christenen uit uw achterban participeerden onder meer bij de doopverkenning, werkdagen en bezinningsbijeenkomsten van de Raad. Ons staat een nog meer gefocust vervolg voor ogen, waarbij we graag met u de mogelijkheden over en weer verder in beeld brengen.

We zouden u willen uitnodigen voor een gesprek met een delegatie van ons moderamen op maandag 22 april van 13.00 uur tot 14.30 uur. Mocht deze datum u slecht uitkomen, dan kunt u wellicht een datumlijstje sturen met enkele alternatieven. Plaats van ontmoeting zou wat ons betreft het bureau van de Raad van Kerken kunnen zijn, Kon. Wilhelminalaan 5 te Amersfoort.

Een groet in verbondenheid en in afwachting van uw reactie.

drs. Henk van Hout,  
voorzitter.  
ds. Klaas van der Kamp,  
algemeen secretaris.

## 5 Brief PKN januari 2013

Gereformeerde Kerken vrijgemaakt  
Deputaatschap Kerkelijke Eenheid  
Verdistraat 49  
3752 WH BUNSCHOTEN-SPAKENBURG

Datum	Ons kenmerk	Dossier
17 januari 2013	1301.050b	B1.11.320

Geachte broeders,

Onlangs heb ik in een interview met het Reformatorisch Dagblad naar voren gebracht, dat het mij een goede zaak lijkt dat het moderamen van de Protestantse Kerk in Nederland vertegenwoordigers van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Voortgezette Gereformeerde Kerken uitnodigt voor een gesprek.

Eerder had het moderamen van de Protestantse Kerk een ontmoeting met de deputaten voor de eenheid van de Christelijke Gereformeerde Kerk, waarin de wenselijkheid werd uitgesproken een ontmoeting te hebben waar ook de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken aan zouden deelnemen.

Het zal u niet zijn ontgaan dat het de laatste jaren ritselt van de initiatieven op oecumenisch erf. Blijkbaar zit er 'iets in de lucht' dat ons als kerken elkaar doet zoeken. Ons inziens is dat een verheugende ontwikkeling.

Wij zijn van mening dat er te midden van al die ontwikkelingen niet voorbij gegaan mag worden aan wat ik nu maar even aanduid als de 'interne huishoudelijke twist' binnen onze kerken. U bent destijds (direct of indirect) voortgekomen uit de kerken die gestalte hebben gekregen in de Protestantse Kerk in Nederland. Voor die afscheidingen waren allerlei motieven. Eén van die motieven was in elk geval, dat het naar uw overtuiging niet mogelijk was om gestalte te geven aan het belijden van onze drie-ene God binnen de ruimte van één van deze kerken.

Die constatering heeft geleid tot het gaan van een eigen kerkelijke weg.

Desondanks is er altijd het besef gebleven dat dit niet de oplossing kan zijn voor de 'gereformeerde' kerken in Nederland.

De reden voor de uitnodiging voor een gesprek met u is gelegen in de vraag of er ook vandaag nog dwingende redenen zijn om in onze gescheidenheid voort te gaan.

Of, nog scherper geformuleerd de vraag tot welke weg wij vandaag geroepen zijn in het licht van de ingrijpende gevolgen van de secularisering en de ontkerkelijking en in het licht van de roeping om getuige te zijn van het evangelie voor onze tijdgenoten.

Voor alle duidelijkheid: ons gesprek is niet bedoeld als het startschot voor ellenlange interkerkelijke procedures.

Wel willen we met u oprecht zoeken naar vruchtbare manieren om gestalte te geven aan de eenheid die ons geschonken is in Christus Jezus.

Wij zijn ervan overtuigd dat we elkaar gegeven zijn en om die reden niet kunnen berusten in een vanzelfsprekende kerkelijke gescheidenheid. Naar onze overtuiging is het van groot belang dat wij als Christelijke Gereformeerde Kerken, Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, Nederlands Gereformeerden, Voortgezette Gereformeerde Kerken en Protestantse Kerk in Nederland elkaar dringend in de ogen kijken rond de vraag naar eenheid. Wij zijn van mening dat het *Gebot der Stunde* is om antwoord te geven op die vraag.

Wij nodigen u daarom van harte uit voor een gesprek op 5 maart a.s. om 13.30 uur in het Protestants Landelijk Dienstencentrum, Joseph Haydnlaan 2a, te Utrecht.

We hopen dat u op onze uitnodiging wilt ingaan.

Met broederlijke groet en hoogachting,

Dr. A.J. Plaisier

Scriba van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland

## 6 Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente

43

1. Leidend voor deze handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente zijn de betreffende kerkorde-artikelen van de drie DOE-kerken. (Zie daarvoor: CGK KO art. 22 en bijlage 56; GKv KO: art. 20 - *alsook Werkorde B24 - Roeping van ouderlingen en diakenen (concept herziene kerkorde; NGK - AKS art. 4)*)

2. Vervolgens spelen een aantal relevante gegevens vanuit andere DOE-documenten een rol. Zoals:

*a. Model voor de vorming van een samenwerkingsgemeente*

- i. De samenwerkingsovereenkomst omvat het hele leven en werken van de gemeente. Afzonderlijke regelingen worden opgesteld met betrekking tot ten minste het beheer van de stoffelijke goederen, de verkiezing van ambtsdragers en de beroeping van predikanten.
- ii. De gezamenlijke kerkenraad is bevoegd te handelen als kerkenraad van elk van de gemeente-delen, ongeacht zijn samenstelling vanuit de gemeente-delen.

*b. Toelichting bij Richtlijnen eenheidsgemeente en Regeling samenwerkingsgemeente*

- i. Samenstelling van de kerkenraad. Verschillende kerkenraden van samenwerkingsgemeenten blijken afspraken te hebben om in de samenstelling van de kerkenraad een goede verhouding te waarborgen van gemeenteleden uit elk van de gemeentedelen. Achterliggende gedachte daarbij kan zijn dat van elk van de gemeentedelen er een minimum aantal (drie) ambtsdragers moet zijn om het gemeentedeel formeel bestaansrecht te laten houden dan wel om in geval van ontbinding van de samenwerking twee zelfstandige kerkenraden te hebben. Beide overwegingen zijn begrijpelijk, maar naar het oordeel van de DOE-groep niet juist.
- ii. Een gemeente kan niet bestaan zonder kerkenraad. Maar de voorgestelde bepaling dat 'de gezamenlijke kerkenraad bevoegd is op te treden als kerkenraad van elk van de gemeentedelen' maakt het onnodig om voor elk van die gemeentedelen een eigen kerkenraad te laten bestaan.
- iii. Wanneer er gegronde redenen zijn om een samenwerkingsgemeente te ontbinden, kan het ontbreken van een eigen kerkenraad per gemeentedeel wel een complicerende factor zijn, maar in zo'n situatie kan de hulp ingeroepen worden van de classis.

3. Het is goed om ten slotte een aantal principiële uitgangspunten voor een verkiezingsreglement in het oog te houden, zoals:

- a. De ouderlingen en diakenen zullen door de kerkenraad tot hun ambt worden geroepen met medewerking van de gemeente overeenkomstig de betreffende artikelen van de kerkverbanden waarmee de gemeente verbonden is (artikel 20 van de K.O. van de GKv resp. Werkorde B24, artikel 22 en 24 van de K.O. van de CGK, artikel 4 van het AKS van de NGK) met inachtneming van deze regeling.
- b. Alle belijdende leden (mannelijk en vrouwelijk) hebben actief kiesrecht binnen de eigen gemeente.
- c. Bij toepassing van censuur (vanaf afhouding van het avondmaal) vervalt het kiesrecht.
- d. Vrouwelijke leden van de gemeente hebben geen passief kiesrecht wanneer één van de kerkverbanden van de samenwerkingsgemeente daarvoor niet de ruimte geeft.

4. In een verkiezingsreglement zullen o.i. verder minimaal de volgende punten een plaats moeten krijgen:

Voor de samenstelling van de kerkenraad dient een keuze gemaakt te worden tussen de volgende opties (deze keuze zou per bv. vijf jaar heroverwogen kunnen worden):

- a. het is het niet van belang tot welk gemeentedeel een ambtsdrager behoort;

- b. bij de samenstelling van de kerkenraad wordt ernaar gestreefd dat er vanuit elk gemeentedeel tenminste X ouderling(en) en Y diaken(en) is/ zijn;
- c. voor de samenstelling van de kerkenraad wordt ernaar gestreefd dat de ambtsdragers zo evenredig mogelijk uit elk van de gemeentedelen afkomstig zijn.
  - i. T.a.v. c: om te bepalen welk gemeentedeel relatief het minst is vertegenwoordigd zijn de volgende gegevens van belang:
    - 1. a = het aantal leden (doopleden en belijdende leden) van elk gemeentedeel;
    - 2. b = het aantal ouderlingen/diakenen uit elk gemeentedeel dat overblijft na het aftreden van wie hun termijn hebben vol gemaakt;
    - 3. Dan wordt de volgende berekening toegepast:
      - (a)  $a : b$  = het aantal zielen per ouderling/diakenen;
      - (b) het grootste aantal geeft het relatief minst vertegenwoordigd gemeentedeel aan.
  - ii. T.a.v. b en c - de kerkenraad kan de volgende instrumenten hanteren:
    - (1) Voor tenminste één vacature stelt de kerkenraad een dubbeltal op dat uitsluitend bestaat uit kandidaten afkomstig uit één gemeentedeel;
    - (2) De kerkenraad draagt tenminste één kandidaat afkomstig uit het ene gemeentedeel aan de gemeente voor (dan wel: benoemt één kandidaat uit het ene gemeentedeel en vraagt de approbatie van de gemeente);
    - (3) De kerkenraad verlengt de zittingstermijn van tenminste één ambtsdrager uit het ene gemeentedeel (met instemming van de gemeente)
  - iii. Zolang op een meerdere vergadering alleen ambtsdragers van het eigen gemeentedeel als stemhebbende leden worden aanvaard, vervalt optie a.

## 7 Lijst van samenwerkingsgemeenten\*) en samenwerkende gemeenten\*\*)

\*) Van een *samenwerkingsgemeente* is sprake als de gemeenten alleen formeel nog afzonderlijk bestaan, maar in de praktijk alles gemeenschappelijk doen en als één gemeente functioneren. De entiteiten van een samenwerkingsgemeente zijn op gelijke manier met hun kerkverbanden verbonden.

\*\*\*) Van *samenwerkende gemeenten* is sprake als gemeenten vormen van kerkelijke gemeenschap beoefenen zoals wederzijdse toelating van elkaars leden tot het Heilig Avondmaal, kanselruil en/of het houden van gezamenlijke kerkdiensten.

### 1. Samenwerkingsgemeenten

Deventer (CGK/GKv/NGK)  
 Doesburg (CGK/GKv)  
 Enkhuisen (CGK/GKv)  
 Harlingen (CGK/GKv)  
 IJmuiden (CGK/GKv)  
 Nijmegen (CGK/GKv)  
 Sneek (CGK/GKv)  
 Surhuisterveen (CGK/GKv)  
 Rotterdam-Zuid (CGK/GKv)  
 Veendam-Wildervank (CGK/GKv)  
 Woerden (CGK/GKv)  
 Zaandam (GKv/NGK)

GKV	CGK
Alkmaar	Alkmaar (samenw.gem. CGK-NGK)
Almelo	Almelo
Amersfoort en Leusden (10)	Amersfoort
Amstelveen	Amsterdam (4)
Amsterdam (2)	Amsterdam (4)
Apeldoorn (2)	Apeldoorn (3)
Assen (5)	Assen
Bodegraven	Woerden (samenwerkingsgemeente GKv/CGK)
Breda	Breda
Broek op Langedijk	Broek op Langedijk
Capelle a/d IJssel (2)	Rotterdam-Oost/Capelle
Delfzijl	Delfzijl
Dordrecht	Dordrecht-Zuid
Drachten (3)	Drachten
Enschede (4)	Enschede-O en Enschede-W
Ermelo	Ermelo
Franeker-Sexbierum	Franeker
Gent	Antwerpen
Goes	Goes
Gorinchem	Gorinchem
Groningen (5)	Groningen
Haarlem	Haarlem
Hasselt	Hasselt
Hattem (2)	Hattem
Hengelo	Hengelo (samenwerkingsgemeente CGK-NGK)
Hilversum	Hilversum (2)
Hoofddorp	Hoofddorp
Kampen (2)	Kampen
Leeuwarde	Leeuwarden
Leiden	Leiden
Middelburg	Middelburg
Rotterdam-Oost	Alexanderpolder (samenwerkingsgemeente. CGK/NGK)
Stadskanaal	Stadskanaal
Steenwijk	Steenwijk
Utrecht(2)	Utrecht-C
Vlissingen	Vlissingen
Vrouwenpolder	Middelburg
Winschoten	Winschoten
Waddinxveen	Boskoop
Zoetermeer	Zoetermeer (samenwerkingsgemeente CGK-NGK)
Zuidlaren	Zuidlaren
Zutphen	Zutphen
Zwijndrecht (2)	Zwijndrecht
Zwolle (5)	Zwolle

<b>GKV</b>	<b>NGK</b>
Barneveld-Voorthuizen	Voorthuizen-Barneveld
Amersfoort (10)	Amersfoort (2)
Ede (2)	Ede
Heerde	Heerde
Hatterij	Hatterij
Kampen (2)	Kampen (beperkt tot toelating elkaars leden avondmaal)
Langeslag	Langeslag-Heino
Leerdam	Leerdam
Leidsche Rijn	Rijnwaerde
Leusden	Amersfoort (2)
Neede	Neede
Nijverdal	Nijverdal
Vlaardingen	Vlaardingen
Wapenveld	Wapenveld
Wezep	Wezep
Zeewolde	Zeewolde
Zwolle (5)	Zwolle (2)